

Galimybių studija

Sveikatos stiprinimo plėtros galimybių studija

Vykdytojo vadovas:

Direktorius Liudas Stabingis _____

Projekto vadovas:

Finansų specialistas Mantvydas Stabingis _____

Ukmergė, 2015 m.

TURINYS

Įvadas	3
Sąvokos	4
1. Geografinė ir teisinė aplinka	5
1.1. Ukmergės rajono savivaldybės teritorijos apžvalga.....	5
1.2. Teisės aktų apžvalga.....	6
2. Probleminės visuomenės sveikatos sritys	11
2.1. Demografinė situacija.....	11
2.2. Mirtingumo priežastys.....	17
2.3. Sergamumo situacija.....	34
3. Esamos visuomenės sveikatinimo priemonės	51
3.1. Valstybinės sveikatos prevencinės programos.....	51
3.1.1. Gimdos kaklelio vėžio prevencinė programa.....	51
3.1.2. Krūties vėžio prevencinė programa.....	52
3.1.3. Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programa.....	53
3.1.4. Širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos programa.....	54
3.1.5. Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programa.....	55
3.1.6. Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa.....	56
3.2. Mokinių sveikatos patikros programos.....	56
4. Rekomenduojamos priemonės visuomenės sveikatai stiprinti	59

Įvadas

Galimybių studija parengta Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro užsakymu, siekiant identifikuoti visuomenės sveikatos problemas Ukmergės rajone, įvertinti esamų visuomenės sveikatinimo priemonių efektyvumą, nustatyti galimas visuomenės sveikatos problemų sprendimo priemones.

Galimybių studijos tikslas – įvertinti galimybes gerinti visuomenės sveikatą Ukmergės rajone.

Galimybių studijos uždaviniai:

- Nustatyti ir įvertinti pagrindinius visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius, nustatyti didžiausią neigiamą įtaką visuomenės sveikatai keliančius veiksnius.
- Nustatyti ir įvertinti didžiausią įtaką visuomenės sveikatai keliančių veiksnių priežastis.
- Nustatyti ir įvertinti esamų sveikatos priežiūros, sveikatinimo programų mastą ir efektyvumą.
- Nustatyti galimus esminių visuomenės sveikatos problemų sprendimo būdus, veiksmus ir priemones.

Galimybių studija parengta vadovaujantis:

- Lietuvos statistikos departamento duomenimis.
- Higienos instituto Sveikatos informacijos centro Lietuvos sveikatos rodiklių sistemos duomenimis.
- Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro statistiniais duomenimis.
- Kitais viešai pasiekiamais informacijos šaltiniais.

Galimybių studija parengta bendradarbiaujant su Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro specialistais. Galimybių studiją parengė UAB „Stilit“.

Sąvokos

PASPI – Pirminės asmens sveikatos priežiūros įstaiga (-os);

VSU – Visuomenės sveikatos biuras.

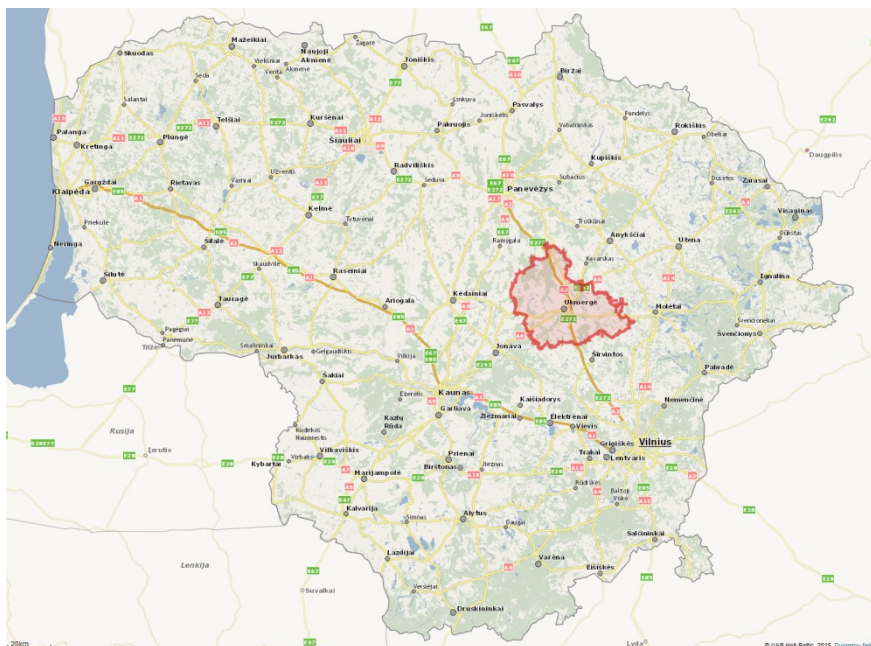
1. Geografinė ir teisinė aplinka

Šiame galimybių studijos skyriuje pateikiama Ukmergės rajono savivaldybės teritorijos apžvalga, visuomenės sveikatą reglamentuojančių teisės aktų apžvalga,

1.1. Ukmergės rajono savivaldybės teritorijos apžvalga

Ukmergės rajono savivaldybė – yra Lietuvos Respublikos centrinėje dalyje, [Vilniaus apskritys](#) šiaurės vakarinėje dalyje. Savivaldybė yra viena iš aštuonių, sudarančių Vilniaus apskritį ir jos teritorija ribojasi su Kauno apskrities Jonavos rajono ir Kėdainių rajonų savivaldybėmis, Panevėžio apskrities Panevėžio rajono savivaldybe, Utenos apskrities Anykščių rajono ir Molėtų rajono savivaldybėmis. Ukmergės rajono savivaldybę sudaro 12 seniūnijų: Deltuvos, Lyduokių, Pabaisko, Pivonijos, Siesikų, Šešuolių, Taujėnų, Ukmergės miesto, Veprių, Vidiškių, Želvos ir Žemaitkiemio.

Ukmergės rajono savivaldybės teritorija užima 1395 kv. km plotą. Didžiausią savivaldybės ploto dalį – 54,0 proc. užima žemės ūkio naudmenos, 31,8 proc. – miškai, 2,2 proc. – pramonės įmonės ir keliai, 2,4 proc. – miestai ir gyvenvietės, 2,6 proc. – vandenys, 7,0 proc. – kitos žemės. Pro Ukmergės rajoną teka Šventoji su kairiuoju intaku Siesartimi. Rajone telkšo 30 ežerų (didžiausi – Lėnas, Žirnajų, Siesikų, Veprių), 2 tvenkiniai. Didžiausi miškai – Taujėnų, Siesikų, Šešuolių, Viliukų. Yra Šventosios ichtiologinio draustinio dalis, Dukstynos entomologinis, Aukštuolių landšaftinis draustiniai.

Paveikslas Nr. 1. Ukmergės rajono vieta Lietuvos Respublikoje

Šaltinis: UAB „Hint-Baltic“, 2015

Rajono geografinė padėtis patogi susisiekimo požiūriu – gerai išvystyta vietinės ir tarpmiestinės reikšmės kelių infrastruktūra – patogus susisiekimas su sostine Vilniumi ir Panevėžio miestu magistraliniu keliu A2 Vilnius–Panevėžys, su Kauno, Zarasų, Daugpilio miestais magistraliniu keliu A6 Kaunas–Zarasai–Daugpilis.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2014 m. pradžioje Ukmergės rajono savivaldybėje gyveno 37548 gyventojai, t.y. 2,1 proc. mažiau nei 2013 m. pradžioje. Miesto gyventojų 2014 m. pradžioje buvo 22510, kaimo gyventojų – 15038. Natūrali gyventojų kaita rajono savivaldybėje neigiama – gyventojų 2013 m. mirė 413 daugiau nei gimė. Neigiamos natūralios gyventojų kaitos tendencijos nekinta nuo 2000 m. Miesto gyventojai įsikūrę rajono centre – vieninteliame rajone esančiame Ukmergės mieste. Kaimo vietovių gyventojai įsikūrę kaimuose (rajone yra 612 kaimų) ir nedideliuose miesteliuose (seniūnijų centruose) (rajone yra 10 miestelių).

1.2. Teisės aktų apžvalga

Šalies žmonių sveikata priklauso nuo socialinių, ekonominių sąlygų, taip pat visuomenės sąmoningumo. Nuo šalies gyventojų sveikatos priklauso valstybės ekonominis klestėjimas. Pasaulinė sveikatos organizacija sveikatą apibūdina, kaip fizinę, dvasinę ir socialinę gerovę, o ne vien tik ligų ar negalavimų nebuvimą. Didžiausią įtaką sveikatai turi gyvensena ir elgsena – 50 proc., genetika – 20 proc., aplinka – 20 proc., o sveikatos priežiūra – 10 proc.. Ve, todėl profilaktiniai kasmetiniai mokinių sveikatos patikrinimai yra labai svarbūs, siekiant išsiaiškinti mokinių sveikatos būklę, jų fizinį aktyvumą ir užkirsti kelią plintančioms ligoms.

Vienas iš svarbiausių sveikatos sistemos prioritetų yra sveikatos ugdymas ir ligų profilaktika. Sveikatos ugdymui ir ligų profilaktikai užtikrinti būtina sveikatinti visuomenę, formuoti visuomenėje sveikos gyvensenos nuostatas, gerinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą. Šių priemonių įgyvendinimui būtinas apibrėžtumas, atsakomybių paskirstymas ir pagrįstas planavimas, kuriuos užtikrina teisinis reglamentavimas ir strateginis planavimas.

Sveikatos priežiūrą savivaldybės teritorijoje reglamentuojantys teisės aktų ir strateginio planavimo dokumentų pavadinimai ir santraukos pateikiami lentelėje.

Lentelė Nr. 1. Pagrindiniai teisės aktai ir strateginiai dokumentai

Dokumento pavadinimas	Dokumento turinio apžvalga
<i>Teisės aktai</i>	

Dokumento pavadinimas	Dokumento turinio apžvalga
Lietuvos Respublikos Konstitucija (Žin., 1992, Nr. 33-1014)	<p>Lietuvos Respublikos Konstitucija reglamentuoja pamatinius Lietuvos valstybės ir visuomenės gyvenimo aspektus. Konstitucija yra pagrindinis valstybės įstatymas, turintis aukščiausią teisinę galią, nustatantis Lietuvos politinės, teisinės ir ekonominės sistemos pagrindus. Joje įtvirtinta demokratinė santvarka, valdžios institucijos, valdžių padalijimo principas.</p> <p>Konstitucijos 53 straipsnyje nustatyta, kad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Valstybė rūpinasi žmonių sveikata ir laiduoja medicinos pagalbą bei paslaugas žmogui susirgus. Įstatymas nustato piliečiams nemokamos medicinos pagalbos valstybinėse gydymo įstaigose teikimo tvarką. 2. Valstybė skatina visuomenės kūno kultūrą ir remia sportą. 3. Valstybė ir kiekvienas asmuo privalo saugoti aplinką nuo kenksmingų poveikių.
Lietuvos Respublikos visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas (Žin., 2002, Nr. 56-2225)	<p>Visuomenės sveikatos priežiūrą reglamentuoja visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas, kiti įstatymai bei kiti teisės aktai, reguliuoja atskiras veiklos sritis, darančias įtaką visuomenės sveikatai.</p> <p>Įstatymas apibrėžia visuomenės sveikatos priežiūrą, šios priežiūros sistemos struktūrą ir valstybinį reguliavimą, nustato visuomenės sveikatos stiprinimo, ligų ir traumų profilaktikos, visuomenės sveikatos saugos ir kontrolės pagrindus, fizinių asmenų teisės verstis visuomenės sveikatos priežiūra įgijimo ir jų profesinio tobulinimo pagrindus, juridinių ir fizinių asmenų teisinius santykius visuomenės sveikatos priežiūros srityje.</p> <p>Šiame įstatyme apibrėžtos savivaldybių vykdomos visuomenės sveikatos priežiūros sritys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijos: visuomenės sveikatos priežiūra savivaldybės teritorijoje esančiose ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose ugdomų mokinių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, visuomenės sveikatos stiprinimą, visuomenės sveikatos stebėseną; 2. savarankiškosios visuomenės sveikatos priežiūros funkcijos: savivaldybės tarybos patvirtintuose savivaldybės strateginiame plėtros ir (ar) savivaldybės strateginiame veiklos planuose numatytų visuomenės sveikatos priemonių, atsižvelgiant į vyraujančias visuomenės sveikatos problemas, įgyvendinimas; dalyvavimas įgyvendinant valstybines visuomenės sveikatos strategijas ir programas, tarpinstitucinius veiklos planus; vaikų ir jaunimo visuomenės sveikatos priežiūros vykdymas, išskyrus visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybės teritorijoje esančiose ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose ugdomų mokinių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas; socialinių partnerių įtraukimas į visuomenės sveikatos stiprinimo veiklą; kitų įstatymų nustatytų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vtsymas. <p>Įstatyme numatyta, kad savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti steigia visuomenės sveikatos priežiūros biudžetines įstaigas – savivaldybių visuomenės sveikatos biurus. Savivaldybės visuomenės sveikatos biuras savivaldybių bendradarbiavimo sutarties pagrindu turi teisę teikti visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas ir kitų savivaldybių gyventojams.</p>
Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymas (Žin. 1995, Nr. 44-1073;	<p>Įstatymo tikslas – mažinti bendrąjį alkoholio suvartojimą, jo prieinamumą, ypač nepilnamečiams, piktnaudžiavimą alkoholiu, jo daromą žalą sveikatai ir ūkiui, nustatyti teisės gaminti, parduoti, įvežti,</p>

Dokumento pavadinimas	Dokumento turinio apžvalga
Žin., 2004, Nr. 47-1548	importuoti ir eksportuoti įstatyme reglamentuojamus alkoholio produktus suteikimo ūkio subjektams teisinius pagrindus. Įstatymas reglamentuoja santykius, susijusius su alkoholio produktų, maisto ir kitų produktų, kuriuose yra etilo alkoholio, gamyba, prekyba, laikymu, gabenimu, įvežimu, importu, eksportu, vartojimu, reklama, rėmimu, ir nustato valstybės alkoholio kontrolės Lietuvos Respublikoje pagrindus.
Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymas (Žin. 1996, Nr. 11-281; Žin., 2003, Nr. 117-5317)	<p>Įstatymas reglamentuoja su tabako auginimu, tabako gaminių gamyba, prekyba, laikymu, gabenimu, įvežimu, importu, reklama, vartojimu, įsigijimo ir (ar) vartojimo skatinimu bei rėmimu susijusius santykius ir nustato valstybės tabako kontrolės pagrindus Lietuvos Respublikoje.</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kad žmogaus ir visuomenės sveikata yra viena svarbiausių visuomenės vertybių, tabako kontrolės įstatymo nuostatomis siekiama mažinti Lietuvos Respublikoje tabako gaminių vartojimą, jų prieinamumą (ypač nepilnamečiams asmenims) ir dėl tabako gaminių vartojimo atsiradusius neigiamus padarinius gyventojų sveikatai ir ūkiui.</p> <p>Tabako gaminiai yra priskiriami specialioms gaminiams, kurių gamybai, prekybai, įvežimui, importui, reklamai, kitoms su jais susijusioms veiklos rūšims ir vartojimui pagal šį ir kitus įstatymus bei teisės aktus taikomas ypatingas valstybinis teisinis reglamentavimas.</p>
Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymas (Žin. 1998, Nr. 8-161)	Įstatymas nustato narkotinių ir psichotropinių medžiagų klasifikavimo pagrindus, šių medžiagų, kai jos vartojamos sveikatos priežiūros, veterinarijos bei mokslo tikslams, teisėtą apyvartą ir apyvartos kontrolę pagal tarptautinių susitarimų reikalavimus. Įstatymas netaikomas Lietuvos Respublikos pluoštinių kanapių įstatymu reglamentuojamoms pluoštinėms kanapėms.
Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2008, Nr. 113-4290)	<p>Įstatymas nustato savivaldybių institucijų sudarymo ir veiklos tvarką įgyvendinant Lietuvos Respublikos ir Europos vietos savivaldos chartijos nuostatas, apibrėžia vietos savivaldos principus, savivaldybių institucijas ir jų kompetenciją, funkcijas, savivaldybės tarybos nario statusą, savivaldybių ūkinės ir finansinės veiklos pagrindus. Vykdydamos šiame įstatyme nurodytas funkcijas, savivaldybių administracijos ir tarybos užtikrina: pirminę asmens ir visuomenės sveikatos priežiūrą (įstaigų steigimas, reorganizavimas, likvidavimas, išlaikymas); savivaldybių sveikatinimo priemonių planavimą ir įgyvendinimą, paramą savivaldybės gyventojų sveikatos priežiūrai; antrinės sveikatos priežiūros organizavimą įstatymų nustatytais atvejais ir tvarka; visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybės teritorijoje esančiose ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose ugdomų mokinių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, visuomenės sveikatos stiprinimą, visuomenės sveikatos stebėseną.</p> <p>Viena iš Savivaldybės tarybos išimtinių kompetencijų yra savivaldybės strateginių plėtros ir veiklos planų, savivaldybės atskirų ūkio šakų (sektorių) plėtros programų tvirtinimas ir ataskaitų dėl jų įgyvendinimo išklausymas ir sprendimų dėl jų priėmimas.</p>
Strateginio planavimo dokumentai	
Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Žin., 2002, Nr. 113-5029)	Strategijos tikslas – sukurti aplinką plėtoti šalies materialinei ir dvasinei gerovei, kurią apibendrintai nusako žinių visuomenė, saugi visuomenė ir konkurencinga ekonomika. Šioje strategijoje išskiriama Ilgalaikio valstybės raidos prioriteto Saugi visuomenė bei prioriteto įgyvendinimo kryptis Sveikatos apsauga. Strategijoje numatytos pagrindinės sveikatos priežiūros sistemos ilgalaikės raidos strategijos kryptys – sveikatos sistemos reforma, atitinkanti Europos Sąjungos teisės reikalavimus; visuomenės sveikatos stiprinimo, ugdymo ir

Dokumento pavadinimas	Dokumento turinio apžvalga
	<p>informacijos sistemų plėtra; ligų prevencijos ir kontrolės įgyvendinimas; profesinio tobulėjimo skatinimas.</p> <p>Lietuvos sveikatos apsaugos sistemos plėtrai numatytos šios kryptys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. sveikos gyvensenos ir sveikatos apsaugos nuostatų visuomenėje formavimas ir jų derinimas su ES teisės aktų reikalavimais; 2. gyventojų mirtingumo mažinimas ir vidutinės gyvenimo trukmės ilginimas; 3. asmens sveikatos priežiūros įstaigų sistemos valdymo ir finansavimo tobulinimas; 4. aktyvios priklausomybės ligų prevencijos vykdymas, narkomanų ir kitų priklausomybių ligomis sergančių asmenų sveikatos priežiūros gerinimas. 5. užtikrinti, kad Lietuvos rinkoje būtų tik saugūs, tinkamos kokybės ir veiksmingi bei prieinami kainos požiūriu vaistai, atitinkantys ES taikomus reikalavimus. <p>Taip pat yra akcentuojama kūno kultūros ir sporto reikšmė, kuri turi būti ugdymo proceso sudedamoji dalis, siekiant sveikai išauginti jaunimą.</p>
<p>Nacionalinė darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-4029)</p>	<p>Pagrindinis Lietuvos darnaus vystymosi siekis – pagal ekonominio ir socialinio vystymosi, išteklių naudojimo efektyvumo rodiklius iki 2020 metų pasiekti 2003 metų ES valstybių narių vidurkį, pagal aplinkos taršos rodiklius – neviršyti ES leistinių normatyvų, laikytis tarptautinių konvencijų, ribojančių aplinkos taršą ir poveikį pasaulio klimatui, reikalavimų. Įgyvendinti šį siekį įmanoma diegiant ūkyje naujausias, aplinkai mažesnę neigiamą poveikį darančias technologijas. Taigi mokslinei pažangai, žinioms, o ne daug išteklių reikalingų technologijų kūrimui ir diegimui Strategijoje skiriama ypač daug dėmesio.</p> <p>Strategijoje yra numatyti ilgalaikiai tikslai – gerinti Lietuvos gyventojų gyvenimo kokybę, pailginti gyvenimo trukmę – mažinti sergamumą, mirtingumą ir neįgalumą, ypač nuo nelaimingų atsitikimų ir traumų, kraujotakos sistemos, onkologinių ligų, psichikos sveikatos sutrikimų, gerinti sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę.</p> <p>Vienas iš strategijoje numatytų ilgalaikių uždavinių – (175.4.) pagerinti gyventojams teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę.</p> <p>Strategijoje yra numatyti trumpalaikiai tikslai – sukurti modernią ir gerai veikiančią sveikatos priežiūros sistemą, pagrįstą socialinių partnerių bendradarbiavimu ir skatinančią sveiką gyvenseną, sveiką aplinką, prieinamą ir tinkamą sveikatos priežiūrą.</p> <p>Vieni iš pagrindinių trumpalaikių uždavinių yra šie:</p> <p>(177.4.) gerinti sveikatos rizikos veiksnių valdymą, sumažinti kaimo ir miesto gyventojų sveikatos skirtumus;</p> <p>(177.6.) sustiprinti visuomenės sveikatos priežiūrą savivaldybėse – priartinti ją prie bendruomenės.</p>
<p>2014-2020 metų Vilniaus regiono plėtros planas (rengiamas) Vilniaus regiono plėtros planas 2007-2013 metams (patvirtintas Vilniaus regiono plėtros tarybos 2007 m. birželio 8 d. sprendimu Nr. 10.9-6)</p>	<p>Galimybių studijos rengimo metu galioja Vilniaus regiono plėtros planas 2007-2013 metams, o 2014–2020 metų Vilniaus regiono plėtros planą rengia Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Vilniaus apskrities skyrius.</p> <p>2007-2013 m. plane numatytos priemonės, susijusios su visuomenės sveikatos sektoriumi yra įgyvendintos arba baigiamos įgyvendinti. Šiame plane Ukmergės rajone buvo numatytos aštuonios III prioriteto Sveika ir kokybiška gyvenimo aplinka I. tikslo Viešųjų paslaugų kokybės gerinimas 1.1 Uždavinio Plėtoti sveikatos apsaugos sistemą priemonės, kurių metu įgyvendintos 6 programos (Kardiologinės pagalbos paslaugų kokybės gerinimo Viešojoje įstaigoje Ukmergės</p>

Dokumento pavadinimas	Dokumento turinio apžvalga
	<p>ligoninė programa; Greitosios medicinos pagalbos paslaugų plėtos Ukmergės rajone programa; Viešosios įstaigos Ukmergės ligoninės operacinių bloko ir anesteziologijos-reanimacijos skyriaus renovacijos programa; Kaimo bendruomenės sveikatos punktų rekonstrukcijos programa; Viešosios įstaigos Ukmergės ligoninės antrinio lygio ambulatorinių ir stacionaro paslaugų prieinamumo, kokybės gerinimo ir kontrolės programa; Ukmergės pirminės sveikatos priežiūros centro odontologijos paslaugų plėtos programa), įgyvendintas 1 visuomenės sveikatos biuro infrastruktūros plėtos projektas, įkurtas 1 psichikos dienos centras.</p>
<p>Ukmergės rajono savivaldybės ilgalaikės plėtos strategija 2014–2020 m. (patvirtinta Ukmergės rajono savivaldybės tarybos 2014 m. kovo 27 d. sprendimu Nr. 7-86)</p>	<p>Strategijoje suformuluota Ukmergės rajono savivaldybės plėtos vizija – Ukmergė rajonas – stiprios istorines-kultūrinės šaknis turintis Aukštaitijos kraštas, strategiškai patrauklus investuoti, kurti verslą bei realizuoti kūrybinius sumanymus.</p> <p>Strategijoje numatytos 2 Prioritetinės sritys Visuomenės gerovės kūrimas ir paslaugų kokybės gerinimas, 2.2 tikslo Teikti kokybiškas ir prieinamas sveikatos priežiūros ir socialines paslaugas, 2.2.1 uždavinio Teikti kokybiškas ir prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas:</p> <p>2.2.1.1 priemonė Sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių savivaldybės įstaigų infrastruktūros gerinimas;</p> <p>2.2.1.2 priemonė Sveikatos priežiūros paslaugas teikiančių savivaldybės įstaigų medicininės ir kitos įrangos įsigijimas / atnaujinimas;</p> <p>2.2.1.3 priemonė Elektroninių paslaugų teikimo sveikatos sektoriuje plėtra.</p> <p>2.2.2 uždavinio Užtikrinti visuomenės sveikatos priežiūrą, propaguoti sveiką gyvenimą:</p> <p>2.2.2.1 priemonė Visuomenės sveikatą stiprinančių programų įgyvendinimas;</p> <p>2.2.2.2 priemonė Visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimo ugdymo įstaigose užtikrinimas;</p> <p>2.2.2.3 priemonė Sveikos gyvenamos ir jos kultūros formavimas, sveikatos mokymas;</p> <p>2.3 tikslo Plėtoti kultūros ir sporto paslaugas, skatinti gyventojų aktyvumą ir saviraišką, 2.3.2 uždavinio Gerinti sporto ir aktyvaus laisvalaikio infrastruktūrą, skatinti sporto plėtrą:</p> <p>2.3.2.1 priemonė Sporto ir aktyvaus laisvalaikio objektų infrastruktūros modernizavimas ir plėtra;</p> <p>2.3.2.2 priemonė Sportinės veiklos pasirinkimo galimybių didinimas, gyventojų fizinio aktyvumo skatinimas;</p> <p>2.3.2.3 priemonė Kūno kultūros ir sporto programų/projektų finansavimas ir Įgyvendinimas;</p> <p>2.3.2.4 priemonė Rajoninių, respublikinių, tarptautinių kūno kultūros ir sporto renginių organizavimas, dalyvavimas ir plėtra.</p>

Šaltiniai: LR Seimas, LR vidaus reikalų ministerija, Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Vilniaus regiono plėtos taryba

Lietuvoje regioninę politiką formuoja LR seimas. Regioninės politikos sprendimus nacionaliniu mastu priima LR vyriausybė, atsižvelgdama į Nacionalinės regionų plėtos tarybos pasiūlymus. Savivaldos lygmenyje regioninę politiką formuoja savivaldybių tarybos. Konkrečias regioninės politikos priemones įgyvendina savivaldybių administracijos.

Lietuvoje veikianti teisinė bei strateginė visuomenės sveikatos priežiūros savivaldybės teritorijoje politikos aplinka sudaro sąlygas plėtoti sveikatos priežiūros infrastruktūrą, gerinti teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, įgyvendinti visuomenės sveikatinimo programas bei mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp šalies regionų bei išsivystymo netolygumus pačiuose regionuose. Tačiau šios politikos įgyvendinimo tempas yra pakankamai lėtas daugiausia dėl lėšų priemonių įgyvendinimui stygiaus.

Ukmergės rajono savivaldybėje, siekiant gerinti visuomenės sveikatos priežiūros kokybę ir efektyvumą, 2008 m. įsteigta biudžetinė įstaiga Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, kurio veiklos pobūdis – nespecializuotų visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų organizavimas ir teikimas savivaldybės gyventojams. Pagrindinės VSB veiklos sritys: visuomenės sveikatos stebėseną ir jos pokyčių analizę; sveikatos stiprinimo programų rengimas ir įgyvendinimas; bendruomenės sveikatos stiprinimo ir ugdymo priemonių planavimas ir įgyvendinimas; savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos vykdymo propagavimas; Lietuvos sveikatos programoje, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose numatytų sveikatinimo priemonių, valstybinių sveikatos programų įgyvendinimas savivaldybės teritorijoje; aplinkos sveikatinimo veiksmų plano priemonių rengimas ir įgyvendinimo koordinavimas savivaldybės teritorijoje; vaikų ir moksleivių sveikatos priežiūros organizavimas; sveikatos mokymas, žinių apie sveiką gyvenimą sklaidymas, sveikos gyvensenos propagavimas, informacijos apie sveikatinimo priemones ir renginius gyventojams teikimas; bendradarbiavimas su nevyriausybinėmis organizacijomis, vykdančiomis sveikatinimo veiklą ir kita veikla.

Savivaldybių administracinėse teritorijose dirbantys VSB specialistai yra arčiausiai vietos gyventojų dirbantys visuomenės sveikatos specialistai, kurie turėdami galimybę betarpiškai bendrauti su tose teritorijose gyvenančiais gyventojais ir jų bendruomenėmis, gali daryti įtaką šių gyventojų gyvenimo būdui bei tokiu būdu formuoti sveikos gyvensenos įpročius.

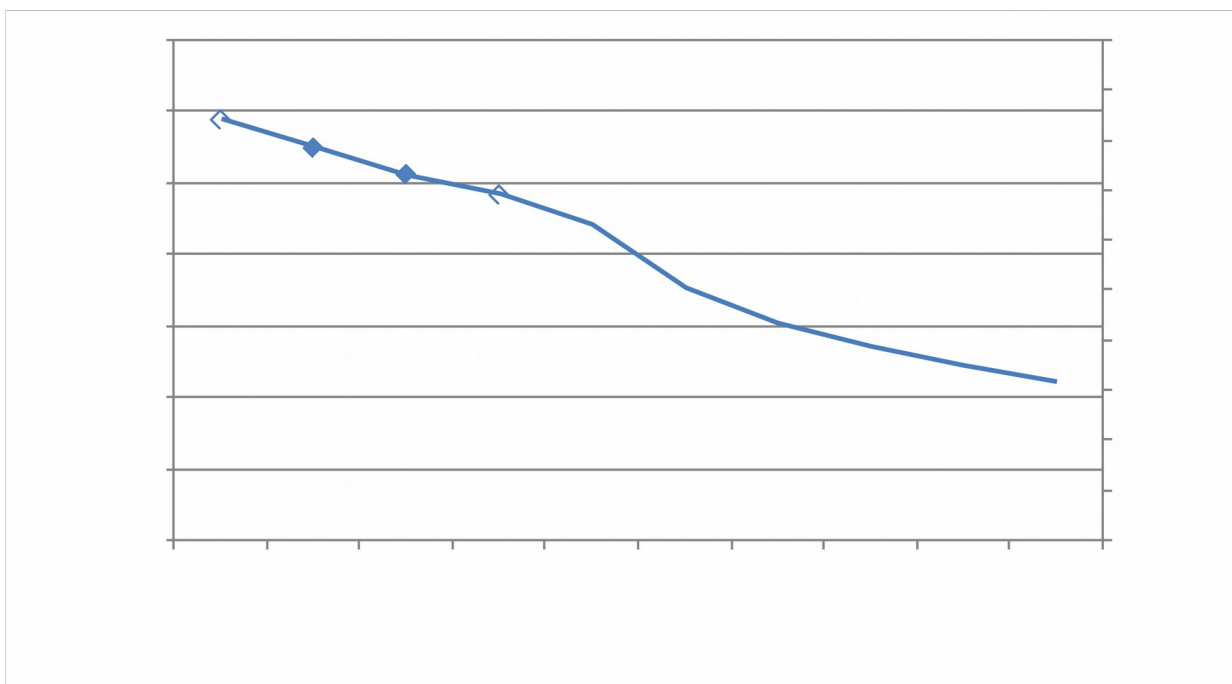
2. Probleminės visuomenės sveikatos sritys

Šioje galimybių studijos dalyje analizuojama Ukmergės rajono demografinė situacija, gyventojų mirtingumo priežastys, gyventojų sergamumo situacija.

2.1. Demografinė situacija

Demografinę situaciją tam tikroje administracinėje teritorijoje apibūdina gyventojų skaičiaus, natūralios gyventojų kaitos, migracijos ir gyventojų struktūros pagal amžiaus grupes, rodikliai.

Ukmergės rajono savivaldybėje, Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2015 metų pradžioje gyveno 36937 gyventojai, kurie sudarė 1,26 proc. Lietuvos Respublikos ir 4,57 proc. Vilniaus apskrities gyventojų. Ukmergės rajono savivaldybėje 2015 m. pradžioje vyrų buvo 46,0 proc., moterų – 54,0 proc. visų rajono savivaldybės gyventojų; miesto gyventojai sudarė 59,95 proc., kaimo gyventojai – 40,05 proc. visų rajono savivaldybės gyventojų (šalyje miesto gyventojai sudarė 67,08 proc. visų gyventojų). Gyventojų skaičiaus Lietuvos Respublikoje ir Ukmergės rajono savivaldybėje pokyčiai pateikiami paveiksle.

Paveikslas Nr. 2. Lietuvos Respublikos ir Ukmergės rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus dinamika 2006-2015 m. laikotarpiu.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2015

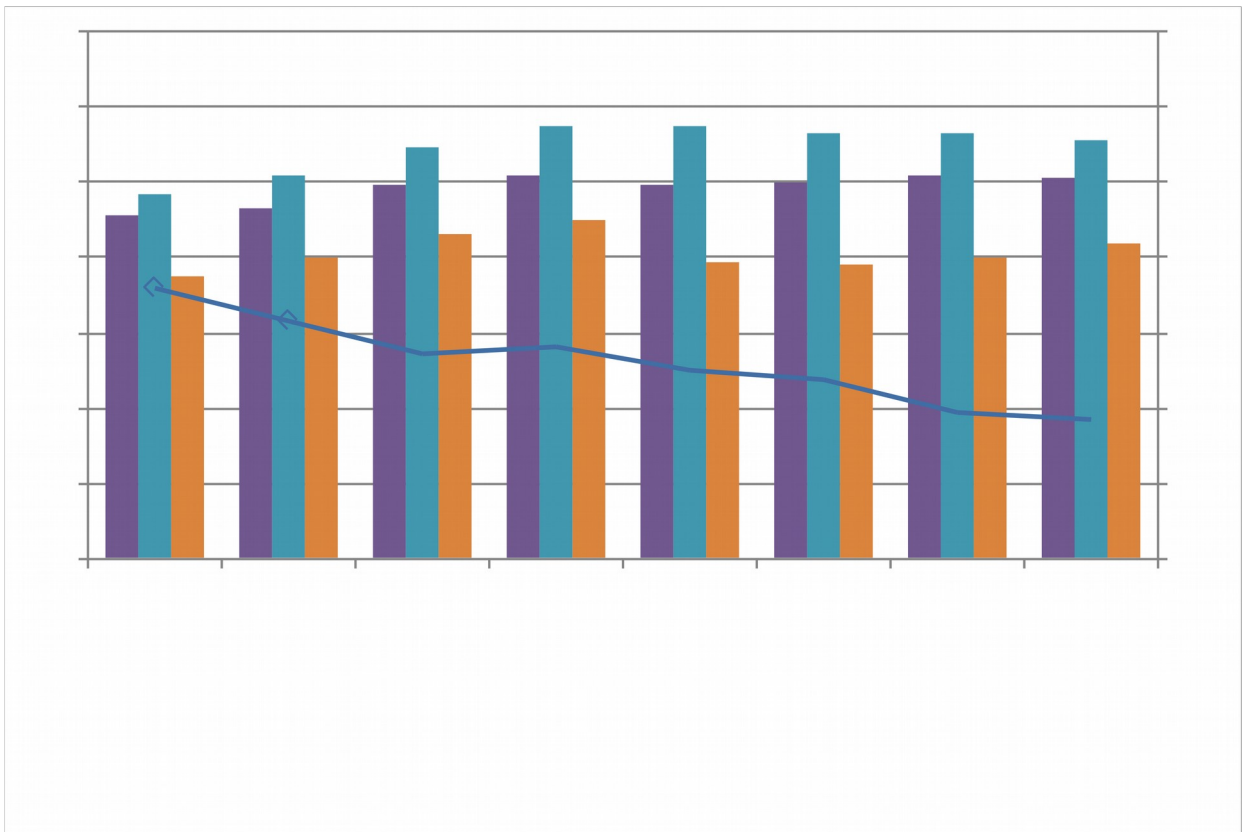
Gyventojų skaičius Ukmergės rajono savivaldybės teritorijoje dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos ir neigiamos gyventojų migracijos per 10 metų (nuo 2006 iki 2015 m.) sumažėjo penktadaliu (19,97 proc.), kai analogišku laikotarpiu Vilniaus apskrities gyventojų skaičius sumažėjo tik 3,69 proc., o Lietuvos gyventojų skaičius sumažėjo 12,91 proc. Ukmergės rajono savivaldybės teritorijoje gyventojų skaičiaus mažėjimas yra spartesnis nei šalyje ir apskrityje. Gyventojų skaičiaus pokyčius tam tikroje administracinėje teritorijoje lemia natūrali gyventojų kaita ir neto migracija (tarptautinė ir vidaus). Natūralios gyventojų kaitos duomenys Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Vilniaus apskrities savivaldybėse pateikiami lentelėje.

Lentelė Nr. 2. Natūrali gyventojų kaita Lietuvos Respublikoje ir Vilniaus apskrityje, 2005-2013 m., asmenys

Administracinis vienetas	Metai							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Lietuvos Respublika	-15207	-15604	-12296	-9867	-11444	-10769	-10479	-11626
Vilniaus apskritis	-2791	-2647	-1635	-536	-601	-570	-671	-1084
Elektrėnų sav.	-148	-142	-183	-85	-193	-80	-79	-57
Šalčininkų r. sav.	-300	-281	-234	-185	-270	-185	-111	-225
Širvintų r. sav.	-160	-208	-188	-158	-160	-184	-107	-151
Švenčionių r. sav.	-359	-376	-316	-312	-371	-302	-297	-372
Trakų r. sav.	-295	-289	-226	-181	-189	-145	-156	-170
Ukmergės r. sav.	-494	-533	-418	-342	-361	-378	-419	-423
Vilniaus m. sav.	-665	-532	260	766	1033	784	626	475
Vilniaus r. sav.	-370	-286	-330	-39	-90	-80	-128	-161

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2015

Vertinant Lietuvos Respublikos, Vilniaus apskrities ir Ukmergės rajono savivaldybės natūralios gyventojų kaitos 2006-2013 m. duomenis (paskutiniai aktualūs Lietuvos statistikos departamento skelbiami statistiniai natūralios gyventojų kaitos duomenys), pastebėtina, kad visu analizuojamu laikotarpiu natūrali gyventojų kaita buvo neigiama. Iš visų Vilniaus apskrities savivaldybių, tik Vilniaus miesto savivaldybėje natūralios gyventojų kaitos rodiklis 2008-2013 m. buvo teigiamas, kitose apskrities savivaldybėse neigiamas; didžiausia neigiama natūrali gyventojų kaita 2011-2013 m. laikotarpiu buvo užfiksuota Ukmergės rajono savivaldybėje. Natūralią gyventojų kaitą lemia bendrieji gimstamumo ir mirtingumo rodikliai. Bendrojo gimstamumo ir vaikų iki 1 m. amžiaus mirtingumo rodiklių dinamika pateikiama paveiksle.

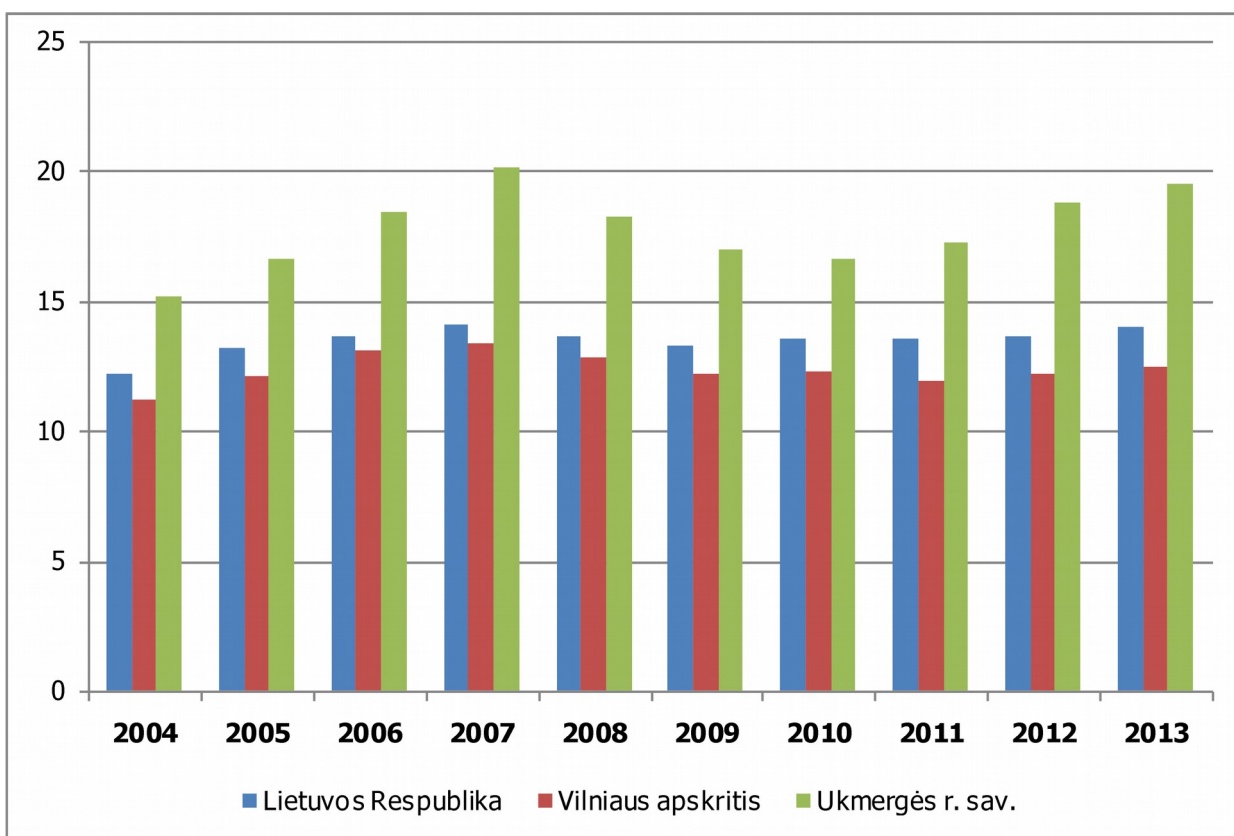

Paveikslas Nr. 3. Bendrasis gimstamumo rodiklis 1000 gyventojų ir vaikų iki 1 metų amžiaus mirtingumas 1000 gyvų gimusiųjų Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, 2006-2013 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2015

Bendrasis gimstamumo rodiklis 1000 gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu buvo mažesnis už šalies ir Vilniaus apskrities bendrąjį gimstamumo rodiklį 1000 gyventojų, tačiau 2011-2013 m. nežymiai pradėjo augti ir išaugo sparčiau nei šalyje, o Vilniaus apskrityje šio rodiklio reikšmės nežymiai sumažėjo. Vaikų iki 1 m. amžiaus mirtingumas 1000 gyvų gimusiųjų Lietuvos Respublikoje ir Vilniaus apskrityje analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu turėjo mažėjimo tendenciją, tačiau Ukmergės rajono savivaldybėje šio rodiklio reikšmės kito be aiškos krypties – 2010 ir 2013 m. nebuvo užfiksuota mirusiųjų vaikų iki 1 m. amžiaus, tačiau 2011 m. vaikų iki 1 m. amžiaus mirtingumas 1000 gyvų gimusiųjų buvo ženkliai didesnis nei šalies ir Vilniaus apskrities rodikliai. Šis didelis vaikų iki 1 m. amžiaus mirtingumas 2011 m. negali būti siejamas su tendencija – kadangi toks išaugimas buvo tik vienas analizuojamo laikotarpio metais.

Bendrojo mirtingumo rodiklių dinamika pateikiama paveiksle.

Paveikslas Nr. 4. Bendrasis mirtingumo rodiklis 1000 gyventojų Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, 2006-2013 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2015

Bendrasis mirtingumo rodiklis 1000 gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu buvo didesnis už šalies ir Vilniaus apskrities bendrąjį mirtingumo rodiklį 1000 gyventojų, ir 2011-2013 m. pradėjo augti bei išaugo sparčiau nei šalyje ir Vilniaus apskrityje. Būtina detaliau analizuoti didesnio mirtingumo Ukmergės rajono savivaldybėje, lyginant su šalies ir apskrities gyventojų mirtingumo rodikliais, priežastis.

Gyventojų neto migracijos duomenys Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Vilniaus apskrities savivaldybėse pateikiami lentelėje.

Lentelė Nr. 3. Gyventojų neto migracija Lietuvos Respublikoje ir Vilniaus apskrityje, 2005-2013 m., asmenys

Administracinis vienetas	Metai							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Lietuvos Respublika	-24645	-21774	-16453	-32013	-77944	-38178	-21257	-16807
Vilniaus apskritis	-255	762	1774	-1716	-12077	-5030	1076	882
Elektrėnų sav.	-171	-174	-114	-154	-548	-281	-227	-105
Šalčininkų r. sav.	-150	-140	-109	-260	-416	-311	-357	-313
Širvintų r. sav.	-80	-39	-103	-137	-347	-250	-212	-158
Švenčionių r. sav.	-183	-159	-79	-216	-358	-225	-285	-222
Trakų r. sav.	-126	-68	37	-174	-364	-78	-177	-173
Ukmergės r. sav.	-298	-174	-332	-509	-1411	-670	-448	-384

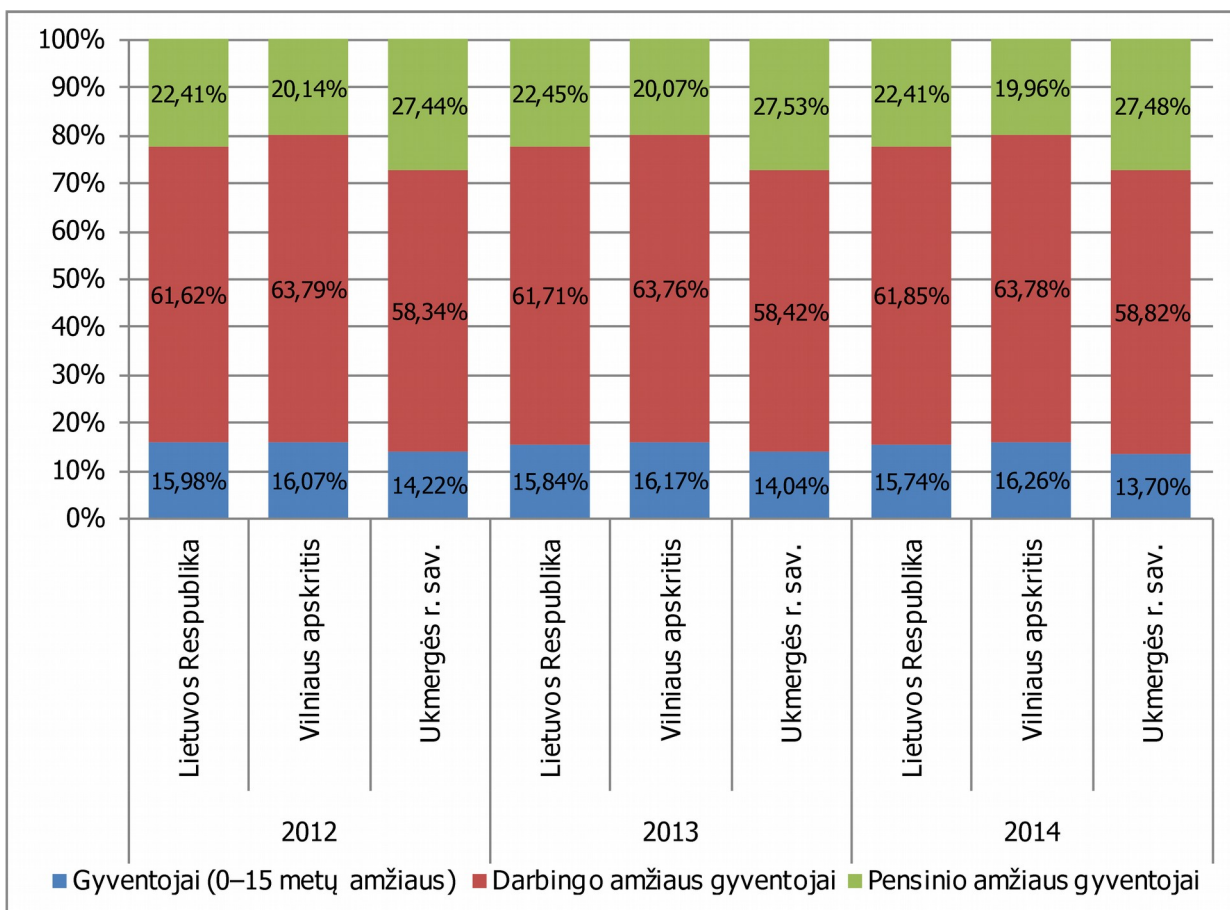
Administracinis vienetas	Metai							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vilniaus m. sav.	-128	396	1113	-544	-8097	-3632	3277	2080
Vilniaus r. sav.	881	1120	1361	278	-536	417	-495	157

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2015

Vertinant Lietuvos Respublikos, Vilniaus apskrities ir Ukmergės rajono savivaldybės gyventojų neto migracijos 2006-2013 m. duomenis (paskutiniai aktualūs Lietuvos statistikos departamento skelbiami statistiniai migracijos duomenys), pastebėtina, kad iki 2010 m. neto migracija buvo neigiama ir sparčiai augo, tačiau nuo 2010 m. neigiama neto migracija pradėjo mažėti, o Vilniaus apskrityje 2012-2013 m. gyventojų neto migracija buvo teigiama. Tačiau Ukmergės rajono savivaldybėje neigiamos neto migracijos rodiklių reikšmės nors ir mažėjančios, tačiau išliko neigiamos.

Daugiausiai Lietuvos gyventojų migraciją lemia ekonominiai ir socialiniai motyvai. Šie motyvai taip pat nulemia ir natūralios gyventojų kaitos duomenis. Pagal neto gyventojų migracijos duomenis, skirtingai nei šalyje, į Vilniaus apskritį gyventojų atvyksta daugiau, nei išvyksta. Ekonominiai ir socialiniai motyvai gyventojus pritraukia į Vilniaus apskritį, tačiau šią teigiamą migraciją nulėmė apskrities centras – Vilniaus miesto ir rajono savivaldybės. Vilniaus miesto savivaldybėje 2012-2013 m. tiek natūralios gyventojų kaitos, tiek neto gyventojų migracijos rodikliai buvo teigiami, Vilniaus rajono savivaldybėje neto migracijos rodikliai atskirais analizuojamo laikotarpio metais buvo teigiami, tačiau kitose apskrities savivaldybėse šių rodiklių reikšmės buvo neigiamos. Ukmergės rajono savivaldybė yra Vilniaus apskrities pakraštyje, reikšmingai nutolusi nuo apskrities centro, savivaldybėje yra tik vienas miestas, rajono ekonominis išsivystymas atsilieka nuo apskrities centro – Vilniaus miesto bei rajono, dėl šių ir kitų priežasčių gyventojų skaičius Ukmergės rajono savivaldybėje reikšmingai mažėja. Būtina pažymėti, kad Ukmergės rajono savivaldybėje gyventojų skaičiaus mažėjimą, skirtingai nei šalyje, paskutiniais metais (2011-2013 m.) labiau lėmė neigiama natūrali gyventojų kaita, nei neigiama gyventojų neto migracija. Neigiamą natūralią gyventojų kaitą Ukmergės rajono savivaldybėje nulėmė ženkliai blogesnės bendrojo gimstamumo ir bendrojo mirtingumo rodiklių reikšmės nei šalyje ir apskrityje.

Lietuvos Respublikos, Vilniaus apskrities ir Ukmergės rajono savivaldybės gyventojų sudėties pagal amžiaus grupes palyginimas pateikiamas lentelėje.

Paveikslas Nr. 5. Lietuvos Respublikos, Vilniaus apskrities ir Ukmergės rajono savivaldybės gyventojų sudėties pagal amžiaus grupes palyginimas 2012-2014 m. (metų pradžios duomenys)

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2015

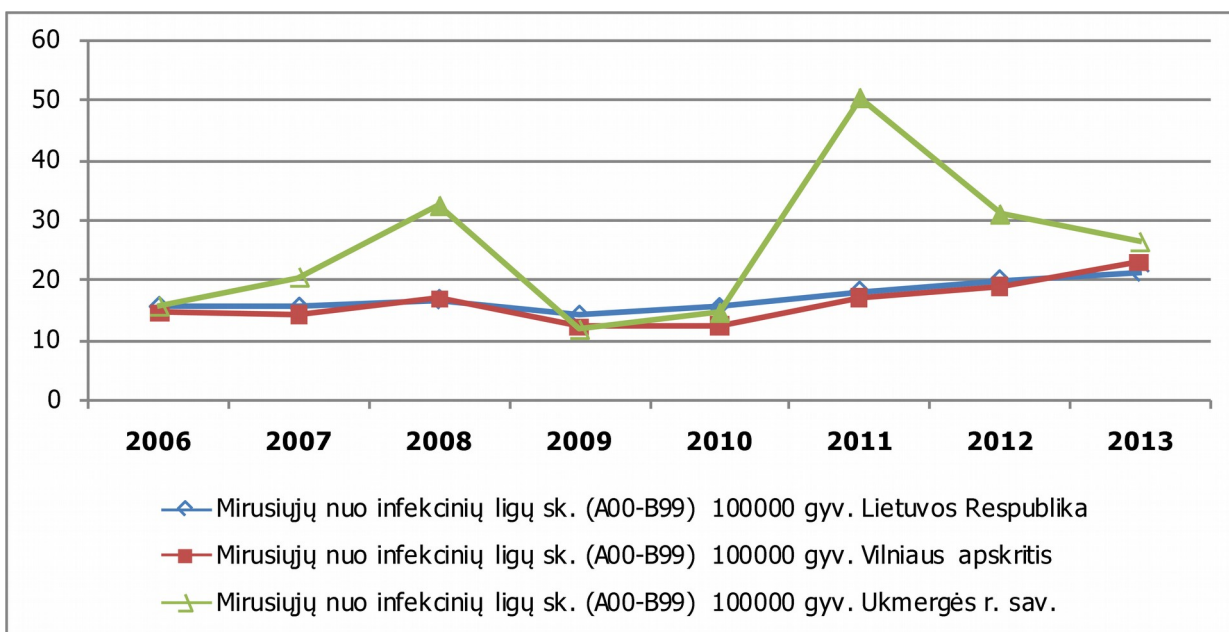
Lietuvos Respublikoje 2012-2014 m. laikotarpiu gyventojų sudėtis pagal amžiaus grupes kito nežymiai. Pensinio amžiaus gyventojų dalis išliko nepakitusi (24,4 proc.), darbingo amžiaus gyventojų dalis nežymiai padidėjo, tačiau sumažėjo 0-15 metų amžiaus gyventojų dalis. Atsižvelgiant į mažėjantį gyventojų skaičių, neigiami 0-15 metų amžiaus gyventojų dalies pokyčiai šalies gyventojų struktūroje rodo spartesnę šios amžiaus grupės gyventojų skaičiaus mažėjimą, t.y. spartaus gyventojų skaičiaus mažėjimą ateityje. Vilniaus apskrityje gyventojų sudėties pagal amžiaus grupes pokyčiai teigiami – augant gyventojų skaičiui, darbingo amžiaus gyventojų dalis analizuojamu laikotarpiu išliko praktiškai nepakitusi (apie 63,8 proc.), pensinio amžiaus gyventojų dalis nežymiai mažėjo, o 0-15 metų amžiaus gyventojų dalis nežymiai išaugo. Vilniaus apskrityje gyventojų kaitos ir struktūros tendencijos rodo teigiamus demografinius pokyčius apskrityje, tačiau daugiausiai šiuos pokyčius iš esmės nulemia teigiami Vilniaus miesto ir Vilniaus rajono savivaldybių rodikliai. Ukmergės rajono savivaldybėje 2012-2014 m. laikotarpiu gyventojų sudėtis pagal amžiaus grupes taip pat kito nežymiai. Darbingo

amžiaus gyventojų dalis analizuojamu laikotarpiu nežymiai išaugo (0,48 proc. punkto), pensinio amžiaus gyventojų dalis išaugo nežymiai, tačiau labiausiai sumažėjo 0-15 metų amžiaus gyventojų dalis (0,52 proc. punkto). Ukmergės rajono savivaldybėje gyventojų sudėties pagal amžiaus grupes rodikliai yra prastesni nei šalies ir Vilniaus apskrities rodikliai – pensinio amžiaus gyventojų dalis yra didesnė nei šalyje (5,07 proc. punkto) ir apskrityje (7,52 proc. punkto), darbingo amžiaus gyventojų dalis yra mažesnė nei šalyje (3,03 proc. punkto) ir apskrityje (4,96 proc.), ir 0-15 metų amžiaus gyventojų dalis yra mažesnė nei šalyje (2,04 proc. punkto) ir apskrityje (2,56 proc.). Demografiniai pokyčiai Ukmergės rajono savivaldybėje yra neigiami – gyventojų skaičius reikšmingai mažėja, gyventojų struktūroje mažėja 0-15 metų amžiaus gyventojų dalis, kuri yra mažesnė nei šalyje ir apskrityje, auga pensinio amžiaus gyventojų dalis, kuri yra reikšmingai didesnė nei šalyje ir apskrityje. Šie pokyčiai rodo reikšmingo gyventojų skaičiaus mažėjimo, darbingo amžiaus gyventojų dalies mažėjimo tendencijas artimiausioje ateityje bei didesnės nei šalies ir apskrities pensinio amžiaus gyventojų dalies tolesnį didėjimą gyventojų struktūroje. Remiantis šiomis gyventojų skaičiaus ir struktūros pokyčių tendencijomis, didžiausių apimčių visuomenės sveikatos stiprinimo poreikis artimiausioje ateityje numatomas darbingo amžiaus gyventojų ir pensinio amžiaus gyventojų grupėse.

2.2. Mirtingumo priežastys

Gyventojų skaičiaus mažėjimą didele dalimi lemia gyventojų mirtingumas. Gyventojai miršta dėl įvairių priežasčių – natūrali mirtis, mirtys dėl ligų poveikio, mirtys dėl netinkamo gydymo, mirtys dėl eismo įvykių padarinių, mirtys dėl nelaimingų atsitikimų, mirtys dėl žalingų įpročių poveikio ir pan. Šioje galimybių studijoje analizuojamos mirčių priežastys, tiesiogiai nulemtos gyventojų sveikatos ar gyventojų tikslingo veikimo ar neveikimo, t.y. mirtys nuo infekcinių ligų, mirtys nuo piktybinių navikų, mirtys nuo endokrininės sistemos ligų, mirtys nuo psichikos ir elgesio sutrikimų, mirtys nuo nervų sistemos ligų, mirtys nuo kraujotakos sistemos ligų, mirtys nuo kvėpavimo sistemos ligų, mirtys nuo virškinimo sistemos ligų, mirtys dėl simptomų ir netiksliai nurodytų priežasčių, mirtys dėl išorinių priežasčių, mirtys transporto įvykiuose, mirtys dėl savižudybių, mirtys dėl pasikėsinių (nužudymų), mirtys nuo alkoholio sąlygotų priežasčių, mirtys nuo narkotikų sąlygotų priežasčių.

Gyventojų, mirusiųjų nuo infekcinių ligų skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

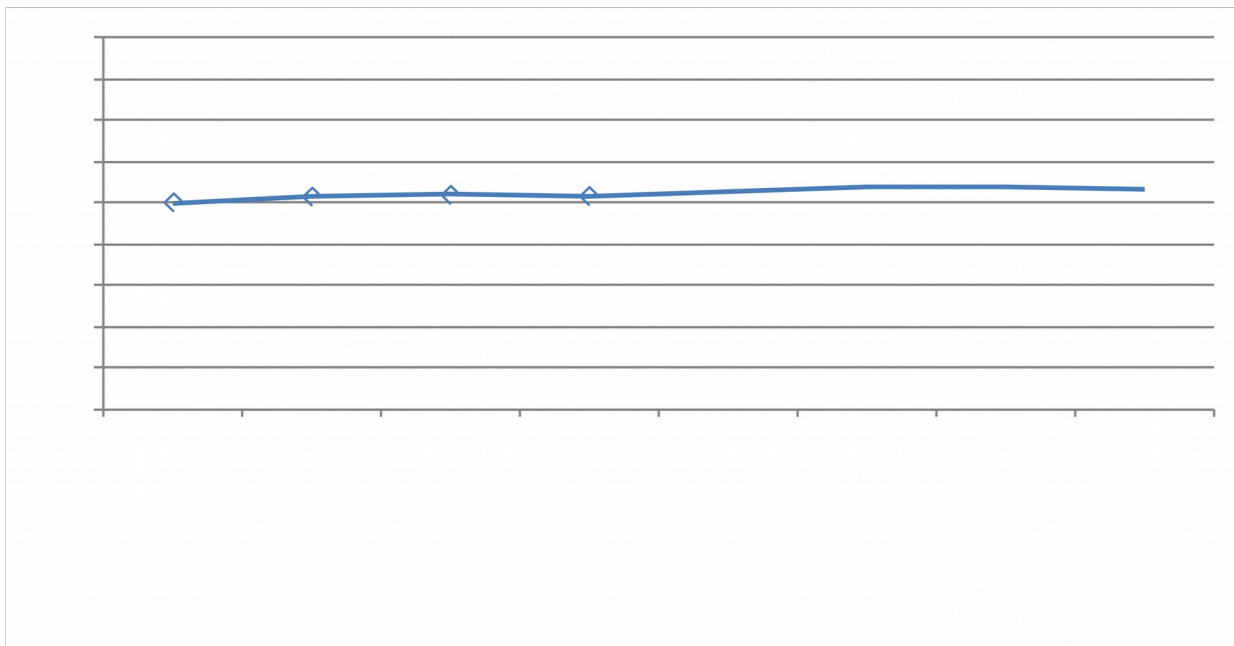
Paveikslas Nr. 6. Gyventojų, mirusiųjų nuo infekcinių ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų nuo infekcinių ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje ir Vilniaus apskrityje iki 2009 m. mažėjo, o nuo 2010 m. nežymiai augo. Lietuvos Respublikoje 2013 m. buvo registruoti 21,47, Vilniaus apskrityje – nežymiai daugiau 22,95 gyventojų mirčių atvejai nuo infekcinių ligų, tenkantys 100 tūkst. gyventojų. Ukmergės rajono savivaldybėje gyventojų, mirusių nuo infekcinių ligų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu laikotarpiu 2006 ir 2009-2010 m. buvo mažesnis nei Lietuvos Respublikos rodiklio reikšmės ir 2009 m. mažesnis nei Vilniaus apskrities rodiklio reikšmės. Tačiau 2008 m., 2011-2012 m. gyventojų mirčių atvejų nuo infekcinių ligų, tenkančių 100 tūkst. gyventojų, Ukmergės rajone buvo ženkliai daugiau, nei šalyje ir apskrityje – 2011 m. mirčių atvejų buvo registruota 2,76 karto daugiau nei šalyje ir 2,93 karto daugiau nei apskrityje, 2008 m. – 1,92 karto daugiau nei šalyje ir 1,90 karto daugiau nei apskrityje, 2012 m. – 1,54 karto daugiau nei šalyje ir 1,63 karto daugiau nei apskrityje, o 2013 m. – 22,73 proc. daugiau nei šalyje ir 14,81 proc. daugiau nei apskrityje.

Gyventojų, mirusiųjų nuo infekcinių ligų skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu yra didesnis nei analogiškos šalies ir apskrities rodiklio reikšmės. Siekiant mažinti neigiamą mirtingumo nuo infekcinių ligų įtaką visuomenei, Ukmergės rajono savivaldybėje būtina stiprinti infekcinių ligų profilaktikos priemones, taip pat didinti infekcinių ligų gydymo efektyvumą.

Gyventojų, mirusiųjų nuo piktybinių navikų skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

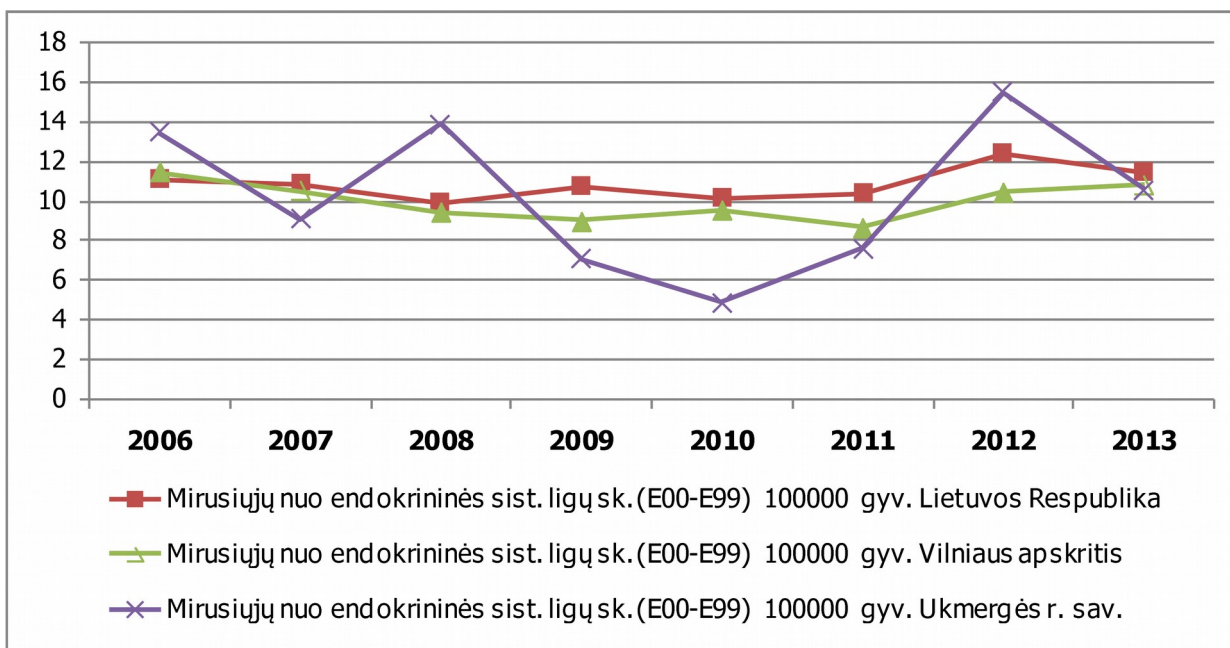
Paveikslas Nr. 7. Gyventojų, mirusiųjų nuo piktybinių navikų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų nuo piktybinių navikų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje išaugo 6,81 proc., Vilniaus apskrityje svyravo netolygiai, ir bendrai sumažėjo 1,10 proc., tačiau Ukmergės rajono savivaldybėje išaugo reikšmingai – 17,90 proc. Būtina pažymėti, kad mirtingumas nuo piktybinių navikų Ukmergės rajono savivaldybėje visu analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies ir apskrities rodiklio reikšmės, o 2013 m. mirusiųjų nuo piktybinių navikų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 1,53 karto didesnis nei šalyje ir 1,72 karto didesnis nei apskrityje. Paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2010-2013 m.) mirusiųjų nuo piktybinių navikų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje turi ženklią augimo tendenciją.

Siekiant mažinti neigiamą mirtingumo nuo piktybinių navikų įtaką visuomenei, Ukmergės rajono savivaldybėje būtina stiprinti piktybinių navikų ligų profilaktikos ir ankstyvosios diagnostikos priemones, taip pat didinti piktybinių navikų gydymo efektyvumą.

Gyventojų, mirusiųjų nuo endokrininės sistemos ligų, skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

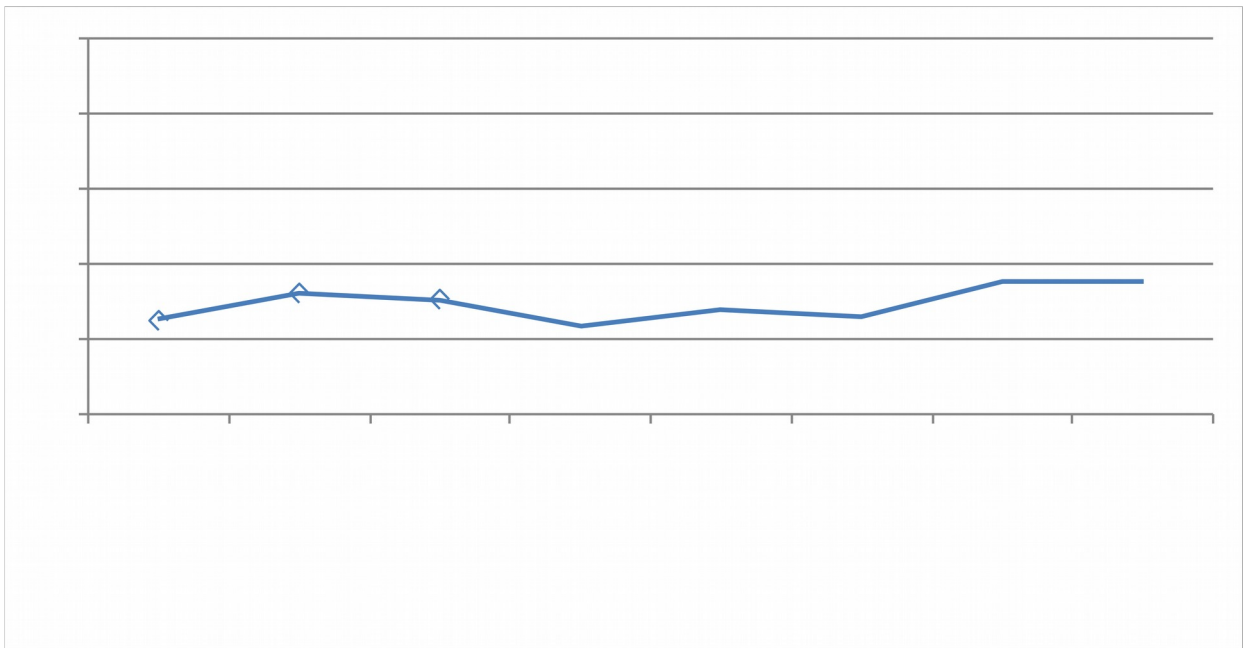
Paveikslas Nr. 8. Gyventojų, mirusiųjų nuo endokrininės sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų nuo endokrininės sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje svyravo netolygiai ir išaugo 2,89 proc., Vilniaus apskrityje kito netolygiai, ir sumažėjo 5,76 proc., Ukmergės rajono savivaldybėje svyravo reikšmingai netolygiai, tačiau vertinant bendrą tendenciją, sumažėjo 21,40 proc. Mirtingumas nuo endokrininės sistemos ligų Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu kito netolygiai – 2006, 2008 ir 2012 m. buvo didesnis nei šalies ir apskrities analogiški rodikliai, tačiau 2007, 2009-2011 m. ir 2013 m. buvo mažesnis nei šalyje (7,46 proc.) ir apskrityje (2,32 proc.).

Siekiant išlaikyti mirtingumo nuo endokrininės sistemos ligų mažėjimo tendencijas Ukmergės rajono savivaldybėje, būtina tęsti esamas endokrininės sistemos ligų profilaktikos bei gydymo programas.

Gyventojų, mirusiųjų nuo psichikos ir elgesio sutrikimų, skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

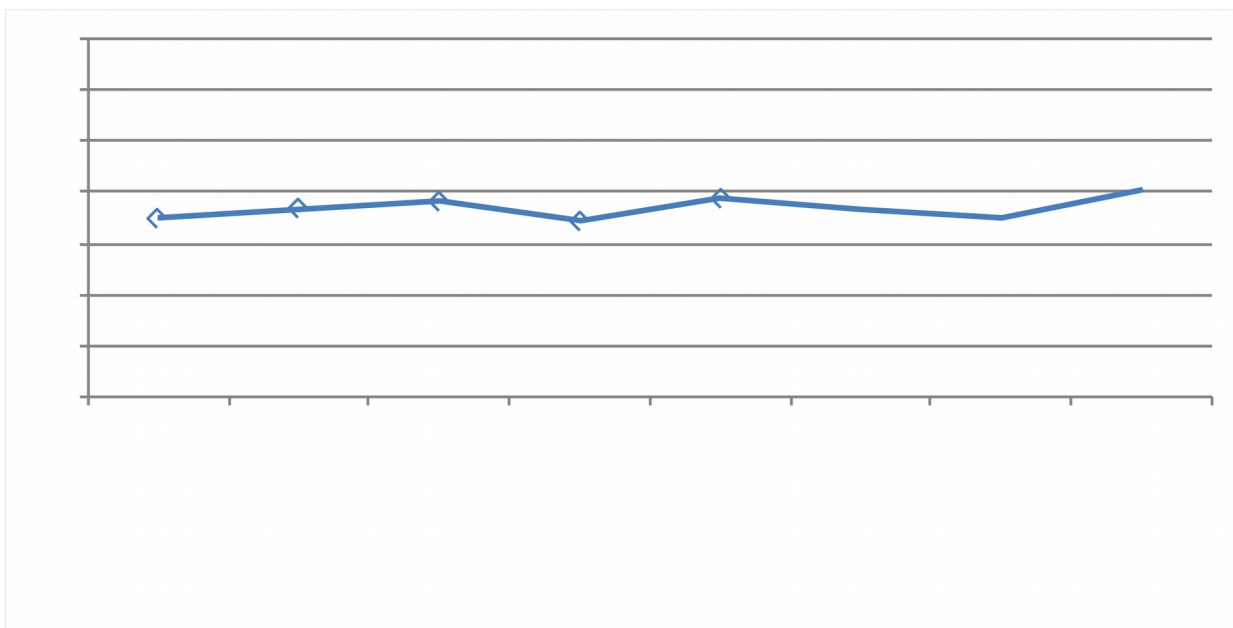
Paveikslas Nr. 9. Gyventojų, mirusiųjų nuo psichikos ir elgesio sutrikimų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų nuo psichikos ir elgesio sutrikimų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje svyravo netolygiai ir išaugo 40,24 proc., Vilniaus apskrityje kito netolygiai, ir išaugo 68,68 proc., Ukmergės rajono savivaldybėje svyravo reikšmingai netolygiai, tačiau vertinant bendrą tendenciją, padidėjo 17,94 proc. Būtina pažymėti, kad Ukmergės rajono savivaldybėje 2007 m. mirusiųjų nuo psichikos ir elgesio sutrikimų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, buvo 2,82 karto didesnis nei šalyje ir 1,54 karto didesnis nei apskrityje, tačiau 2009-2010 m. gyventojų, mirusiųjų nuo psichikos ir elgesio sutrikimų nebuvo fiksuota. Ukmergės rajono savivaldybėje 2013 m. mirusiųjų nuo psichikos ir elgesio sutrikimų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, buvo 25,28 proc. mažesnis nei šalyje ir 41,16 proc. mažesnis nei apskrityje.

Gyventojų, mirusiųjų nuo psichikos ir elgesio sutrikimų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, nėra pakankamas reikšmingiems pokyčiams pasiekti taikant profilaktikos ar informavimo priemones. Galimybių studijos autorių nuomone esamos profilaktikos ir diagnostikos priemonės Ukmergės rajono savivaldybėje yra pakankamos.

Gyventojų, mirusiųjų nuo nervų sistemos ligų, skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

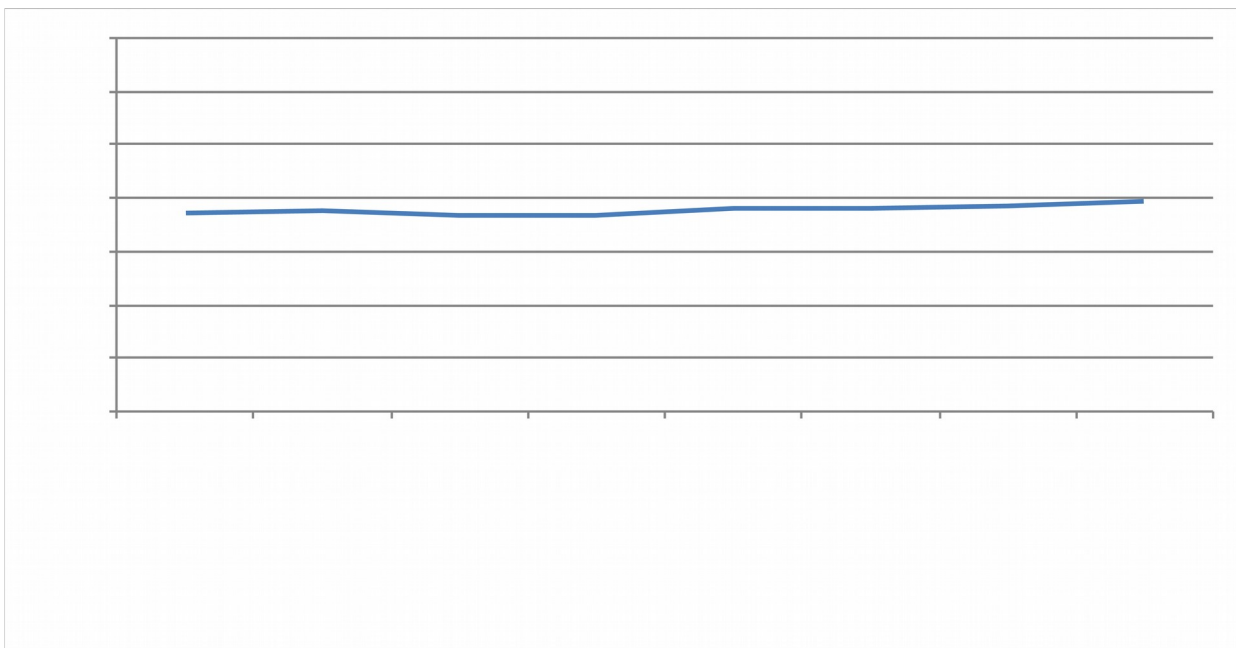
Paveikslas Nr. 10. Gyventojų, mirusiųjų nuo nervų sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų nuo nervų sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje svyravo netolygiai ir išaugo 16,38 proc., Vilniaus apskrityje kito netolygiai, ir išaugo reikšmingai – 58,52 proc., Ukmergės rajono savivaldybėje svyravo reikšmingai netolygiai, tačiau vertinant bendrą tendenciją, sumažėjo 11,58 proc. Būtina pažymėti, kad Ukmergės rajono savivaldybėje 2007-2009 m. mirusiųjų nuo nervų sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, buvo reikšmingai didesnis nei analogiški šalies ir apskrities rodikliai, tačiau, nuo 2010 m. reikšmingai sumažėjo ir 2010-2013 m. laikotarpiu neviršijo šalies ir apskrities rodiklių reikšmių. Ukmergės rajono savivaldybėje 2013 m. mirusiųjų nuo nervų sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, buvo 21,66 proc. mažesnis nei šalyje ir 25,46 proc. mažesnis nei apskrityje.

Vertinant gyventojų, mirusiųjų nuo nervų sistemos ligų, skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų, dinamiką Ukmergės rajono savivaldybėje, pažymėtina, kad 2010 m. buvo pasiektas reikšmingas pokytis mažinant mirusiųjų nuo nervų sistemos ligų skaičių. Siekiant išlaikyti mirtingumo nuo nervų sistemos ligų mažėjimo tendencijas Ukmergės rajono savivaldybėje, būtina tęsti esamas nervų sistemos ligų profilaktikos bei gydymo programas.

Gyventojų, mirusiųjų nuo kraujotakos sistemos ligų, skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

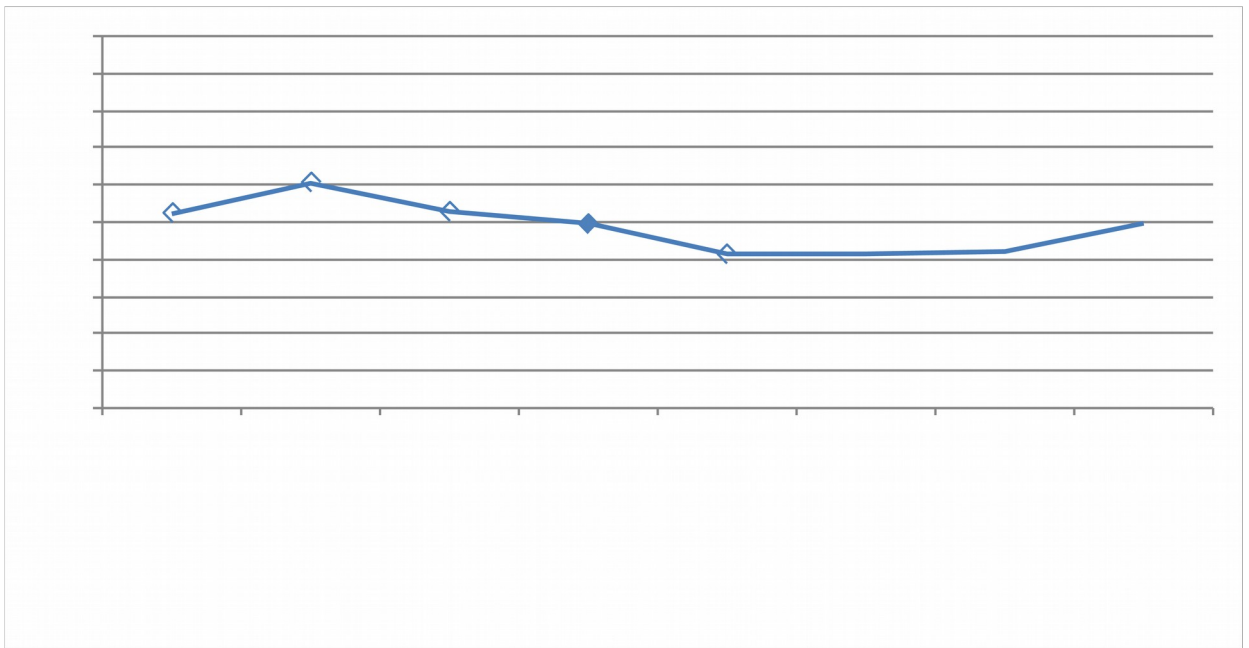
Paveikslas Nr. 11. Gyventojų, mirusiųjų nuo kraujotakos sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų nuo kraujotakos sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje išaugo 6,19 proc., Vilniaus apskrityje sumažėjo 0,37 proc., tačiau Ukmergės rajono savivaldybėje išaugo 9,05 proc. Būtina pažymėti, kad mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų Ukmergės rajono savivaldybėje visu analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies ir apskrities rodiklio reikšmės, o 2013 m. mirusiųjų nuo kraujotakos sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 52,12 proc. didesnis nei šalyje ir 77,57 proc. didesnis nei apskrityje. Paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2010-2013 m.) gyventojų, mirusiųjų nuo kraujotakos sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje turi ženkliai augimo tendenciją – išaugo 19,44 proc..

Siekiant mažinti neigiamą mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų įtaką visuomenei, Ukmergės rajono savivaldybėje būtina stiprinti kraujotakos sistemos ligų profilaktikos ir ankstyvosios diagnostikos priemones, taip pat didinti kraujotakos sistemos ligų gydymo efektyvumą.

Gyventojų, mirusiųjų nuo kvėpavimo sistemos ligų, skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

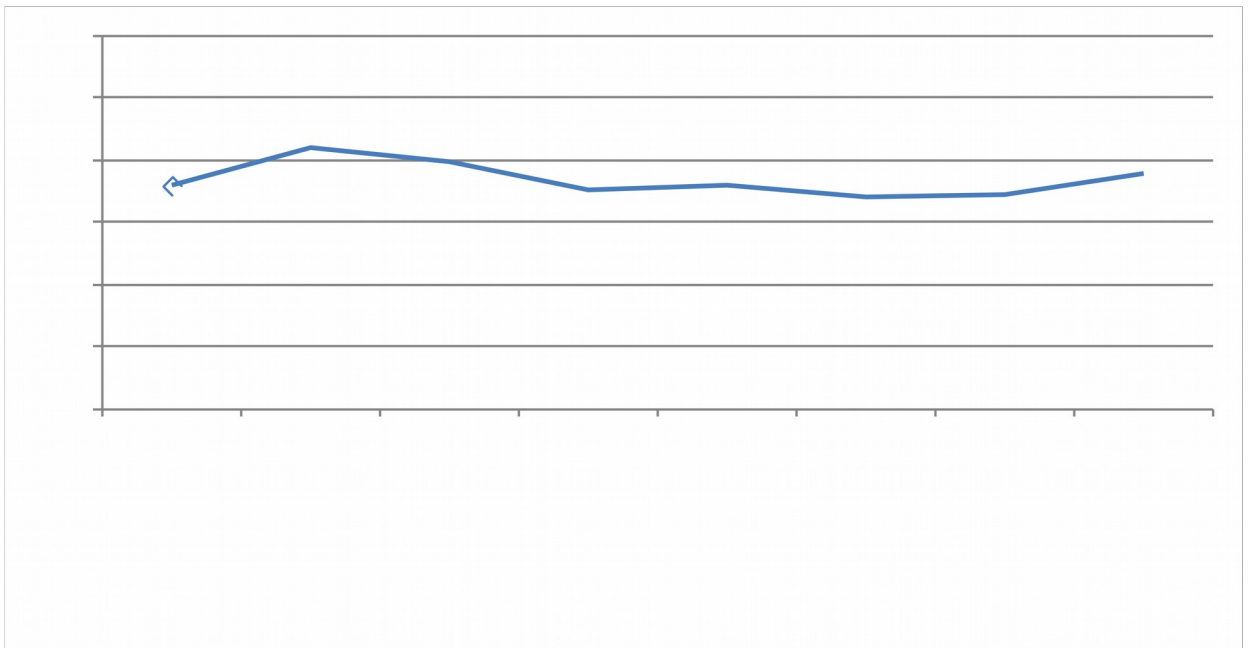
Paveikslas Nr. 12. Gyventojų, mirusiųjų nuo kvėpavimo sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų nuo kvėpavimo sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje sumažėjo 4,97 proc., Vilniaus apskrityje sumažėjo 23,15 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje sumažėjo 51,12 proc. Mirtingumas nuo kvėpavimo sistemos ligų Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies rodiklio reikšmės, išskyrus 2009 m. ir 2013 m., ir didesnis nei apskrities rodiklio reikšmės, o 2013 m. mirusiųjų nuo kvėpavimo sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 9,88 proc. mažesnis nei šalyje ir 30,36 proc. didesnis nei apskrityje. Paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2011-2013 m.) gyventojų, mirusiųjų nuo kvėpavimo sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje turi mažėjimo tendenciją – sumažėjo 7,84 proc., tačiau yra didesnis nei apskrities rodiklio reikšmė.

Siekiant mažinti neigiamą mirtingumo nuo kvėpavimo sistemos ligų įtaką visuomenei, Ukmergės rajono savivaldybėje būtina stiprinti kvėpavimo sistemos ligų profilaktikos ir diagnostikos priemones, taip pat didinti kvėpavimo sistemos ligų gydymo efektyvumą.

Gyventojų, mirusiųjų nuo virškinimo sistemos ligų, skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

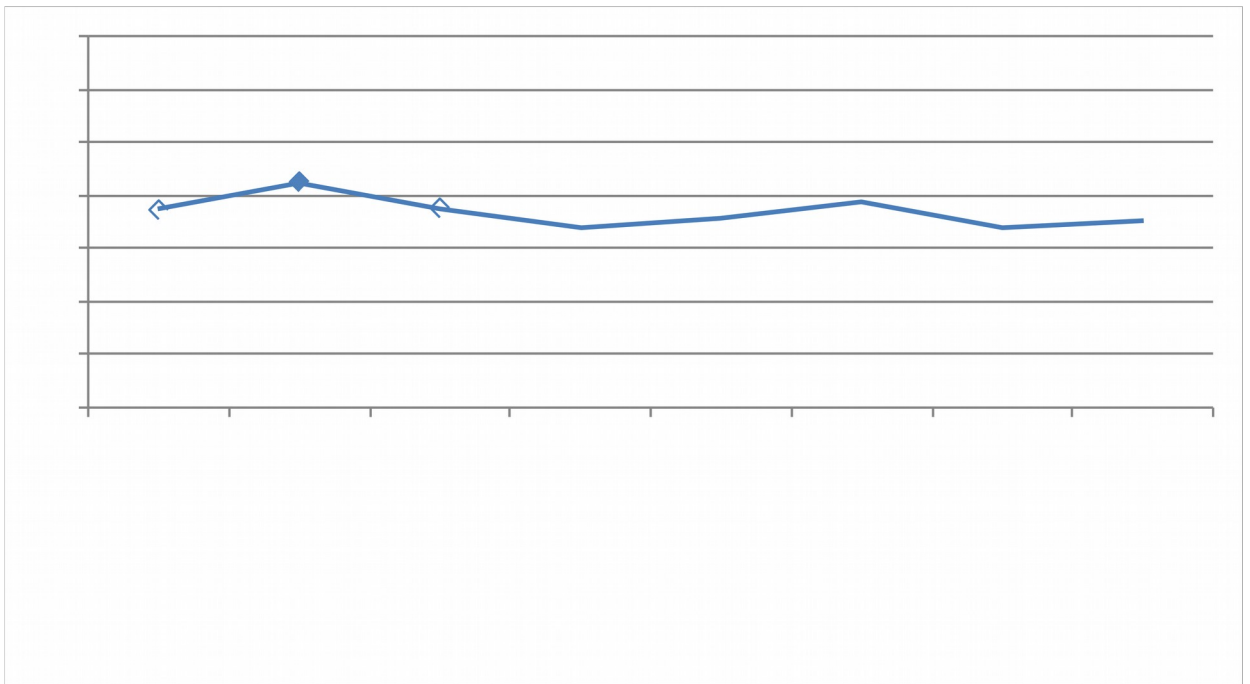
Paveikslas Nr. 13. Gyventojų, mirusiųjų nuo virškinimo sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų nuo virškinimo sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 5,50 proc., Vilniaus apskrityje sumažėjo 8,32 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje kito netolygiai tačiau per laikotarpį sumažėjo 10,02 proc. Mirtingumas nuo virškinimo sistemos ligų Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies rodiklio reikšmės, išskyrus 2009-2011 m., ir didesnis nei apskrities rodiklio reikšmės išskyrus 2008-2011 m. laikotarpį, o 2013 m. mirusiųjų nuo virškinimo sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 1,17 proc. didesnis nei šalyje ir 4,77 proc. didesnis nei apskrityje. Pažymėtina, kad 2007-2011 m. gyventojų, mirusiųjų nuo virškinimo sistemos ligų, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje turi mažėjimo tendenciją, tačiau 2012-2013 m. reikšmingai išaugo.

Siekiant mažinti neigiamą mirtingumo nuo virškinimo sistemos ligų įtaką visuomenei, Ukmergės rajono savivaldybėje būtina stiprinti virškinimo sistemos ligų profilaktikos ir diagnostikos priemones, taip pat didinti virškinimo sistemos ligų gydymo efektyvumą.

Gyventojų, mirusiųjų dėl simptomų ir netiksliai nurodytų priežasčių, skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

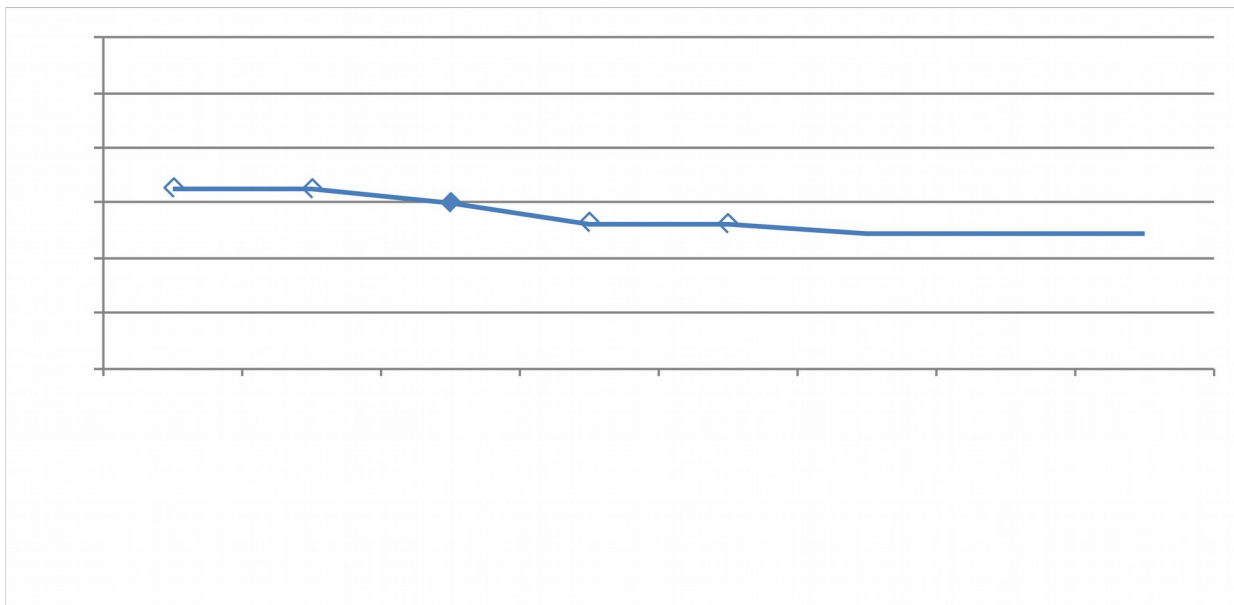
Paveikslas Nr. 14. Gyventojų, mirusiųjų dėl simptomų ir netiksliai nurodytų priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų dėl simptomų ir netiksliai nurodytų priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje sumažėjo 6,27 proc., Vilniaus apskrityje sumažėjo 23,80 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje kito netolygiai ir per laikotarpį padidėjo 17,90 proc. Mirtingumas dėl simptomų ir netiksliai nurodytų priežasčių Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo mažesnis nei šalies rodiklio reikšmės, išskyrus 2007 m. ir 2011-2012 m., ir mažesnis nei apskrities rodiklio reikšmės, o 2013 m. mirusiųjų dėl simptomų ir netiksliai nurodytų priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 39,70 proc. mažesnis nei šalyje ir 51,16 proc. mažesnis nei apskrityje. Paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2011-2013 m.) gyventojų, mirusiųjų dėl simptomų ir netiksliai nurodytų priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje turi mažėjimo tendenciją – sumažėjo 47,64 proc., ir yra mažesnis nei šalies ir apskrities rodiklių reikšmės.

Vertinant gyventojų, mirusiųjų dėl simptomų ir netiksliai nurodytų priežasčių, skaičius, tenkančio 100 tūkst. gyventojų, rodiklius, Ukmergės rajono savivaldybėje mirčių priežastys nustatomos tiksliau nei vidutiniškai šalyje ir apskrityje, tačiau būtina gerinti ligų diagnostikos tikslumą, siekiant nustatyti teisingą paciento diagnozę ir užtikrinti tinkamą gydymą ir tokiu būdu mažinti mirtingumą dėl simptomų ir netiksliai nurodytų priežasčių.

Gyventojų, mirusiųjų dėl išorinių priežasčių, skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

Paveikslas Nr. 15. Gyventojų, mirusiųjų dėl išorinių priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

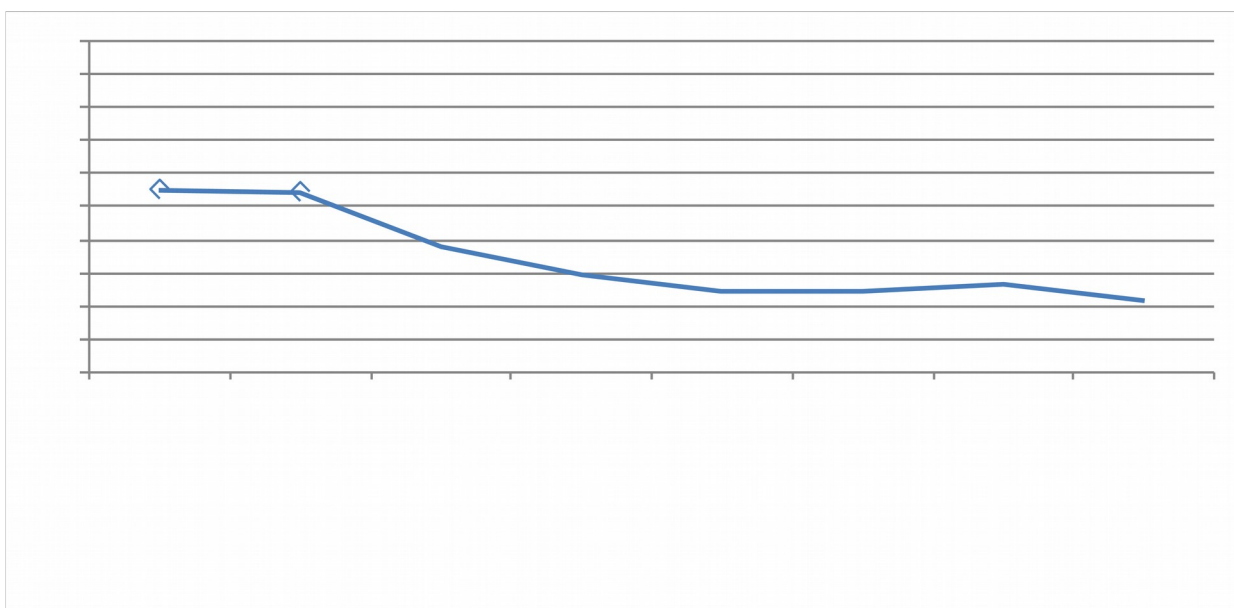
Išorines mirties priežastis apima nelaimingi atsitikimai (transporto įvykiai, nukritimai, paskendimai, apsinuodijimai) ir savižudybės. Gyventojų, mirusiųjų dėl išorinių priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje sumažėjo 25,10 proc., Vilniaus apskrityje sumažėjo 27,60 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje sumažėjo 13,64 proc. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies ir apskrities rodiklių reikšmės, išskyrus 2006 m., o 2013 m. mirusiųjų dėl išorinių priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 12,11 proc. didesnis nei šalyje ir 13,30 proc. didesnis nei apskrityje. Paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2010-2013 m.) gyventojų, mirusiųjų dėl išorinių priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje kito netolygiai, tačiau turi mažėjimo tendenciją – sumažėjo -27,70 proc., tačiau išliko didesnis nei šalies ir apskrities rodiklių reikšmės.

Vertinant gyventojų mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklius, Ukmergės rajone statistikai dažniau įvyksta daugiau nelaimingų atsitikimų nei šalyje ir apskrityje. Siekiant mažinti neigiamą mirtingumo dėl išorinių priežasčių įtaką visuomenei, Ukmergės rajono savivaldybėje būtina naudoti prevencinės veiklos priemones, kuriomis gyventojai būtų motyvuojami imtis visų

būtinų atsargumo ir saugumo technikos priemonių, mažinančių ar padedančių išvengti skaudžių pasekmių įvykius nelaimingam atsitikimui.

Gyventojų, mirusiųjų dėl išorinių priežasčių, skaičiaus rodiklis reikšmingai lemia Ukmergės gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencijas. Šio rodiklio reikšmes daugiausiai lemia gyventojų, mirusiųjų transporto įvykiuose skaičiaus, gyventojų, mirusiųjų dėl savižudybių, skaičiaus ir gyventojų, mirusiųjų nuo pasikėsinimų (nužudymų), skaičiaus rodikliai.

Gyventojų, mirusiųjų transporto įvykiuose, skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

Paveikslas Nr. 16. Gyventojų, mirusiųjų transporto įvykiuose, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

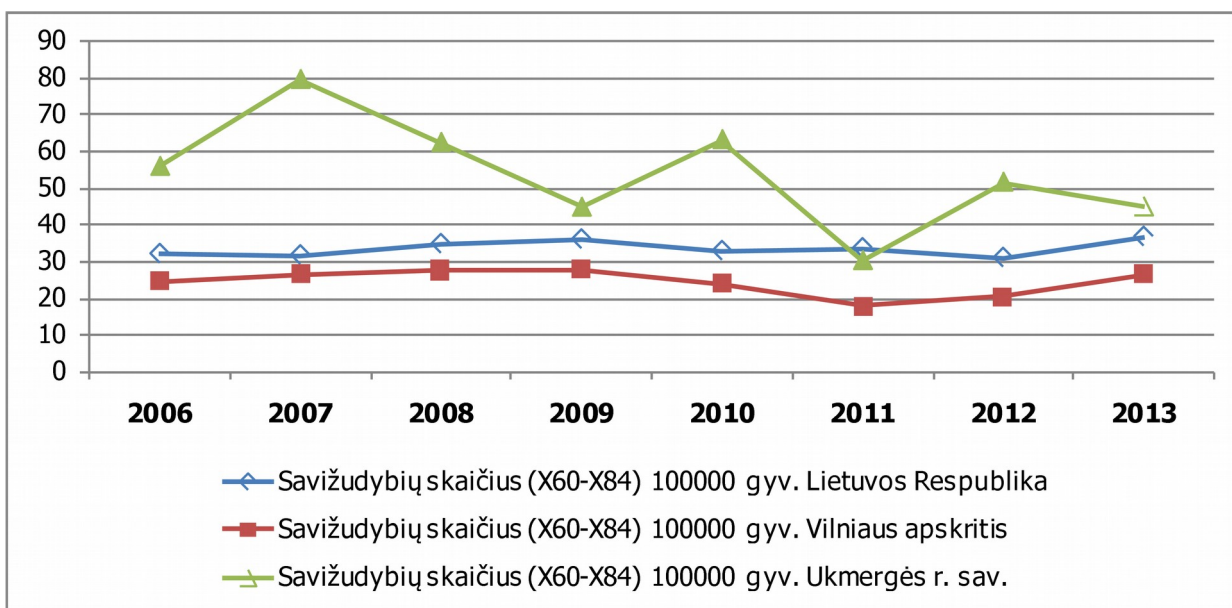
Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Lietuvos Respublikoje vykdomos nacionalinės eismo saugumo gerinimo programos, siekiant sumažinti mirusiųjų transporto įvykiuose skaičių. Gyventojų, mirusiųjų transporto įvykiuose, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje sumažėjo 61,15 proc., Vilniaus apskrityje sumažėjo 61,93 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje sumažėjo 8,30 proc. Mirtingumas transporto įvykiuose Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies ir apskrities rodiklių reikšmės, išskyrus 2006 m., o 2013 m. mirusiųjų transporto įvykiuose, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 72,66 proc. didesnis nei šalyje ir 2,09 karto didesnis nei apskrityje. Gyventojų mirtingumo transporto įvykiuose skaičius šalyje ir apskrityje reikšmingai mažėja, tačiau Ukmergės rajono savivaldybėje mažėjimo tempai

per lėti, o 2013 m., skirtingai nei šalyje ir apskrityje mirtingumo transporto įvykiuose rodiklio reikšmės padidėjo.

Ukmergės rajono savivaldybėje esamos eismo saugumo gerinimo programos neduoda lauktų rezultatų. Siekiant mažinti neigiamą mirtingumo transporto įvykiuose įtaką visuomenei, Ukmergės rajono savivaldybėje reikalinga imtis papildomų prevencinių priemonių eismo saugumo gerinimo srityje.

Gyventojų, mirusiųjų dėl savižudybių, skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

Paveikslas Nr. 17. Gyventojų, mirusiųjų dėl savižudybių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

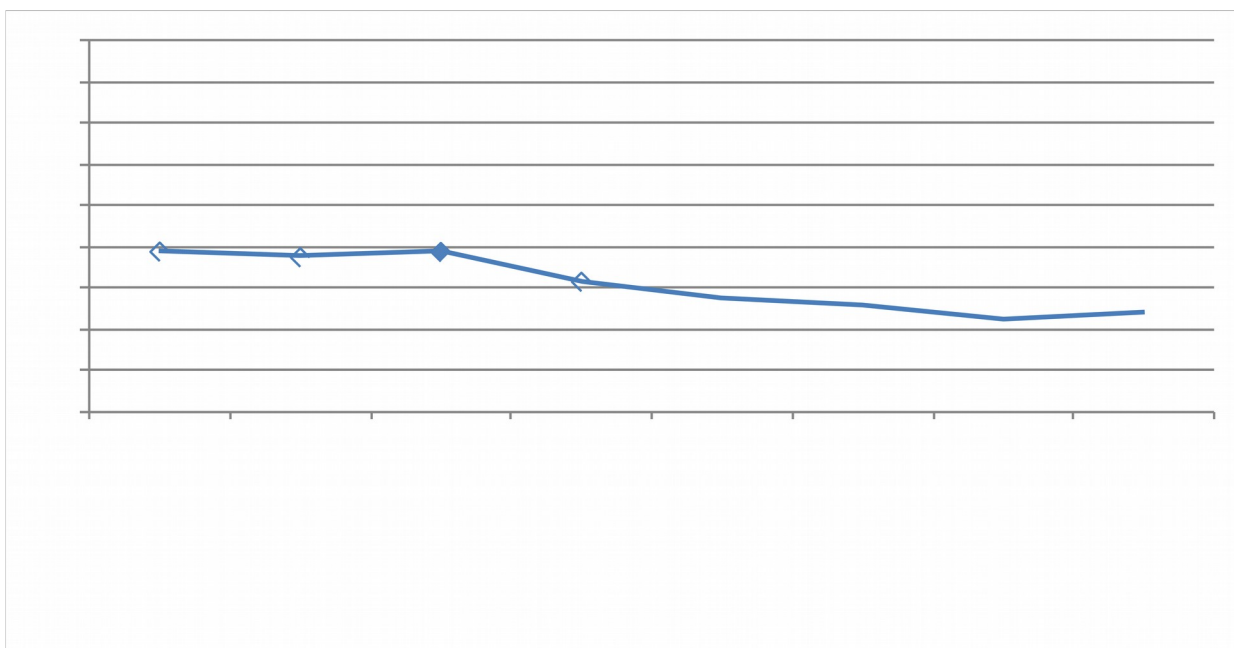
Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Lietuvos Respublikoje vykdomos nacionalinės savižudybių prevencijos programos, siekiant sumažinti mirusiųjų dėl savižudybių skaičių. Gyventojų, mirusiųjų dėl savižudybių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 14,34 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 8,46 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje sumažėjo 19,83 proc. Mirtingumas dėl savižudybių Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies, išskyrus 2011 m. ir didesnis nei apskrities rodiklių reikšmės, o 2013 m. mirusiųjų dėl savižudybių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 22,11 proc. didesnis nei šalyje ir 67,94 proc. didesnis nei apskrityje. Gyventojų mirtingumas dėl savižudybių šalyje ir apskrityje didėja, o Ukmergės rajono savivaldybėje kinta labai netolygiai (kinta dideliais intervalais), ir nors yra

bendra mažėjimo tendencija, tačiau bendras mirtingumas dėl savižudybių Ukmergės rajone išlieka labai didelis.

Ukmergės rajono savivaldybėje esamos nacionalinės savižudybių prevencijos programos neduoda pakankamai reikšmingų teigiamų rezultatų, kadangi gyventojų, mirusiųjų dėl savižudybių skaičiai analizuojamu laikotarpiu yra reikšmingai dideli. Siekiant mažinti neigiamą mirtingumo dėl savižudybių įtaką visuomenei, Ukmergės rajono savivaldybėje reikalinga imtis papildomų prevencinių priemonių savižudybių prevencijos srityje.

Gyventojų, mirusiųjų nuo pasikėsinimų (nužudymų), tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

Paveikslas Nr. 18. Gyventojų, mirusiųjų nuo pasikėsinimų (nužudymų), skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

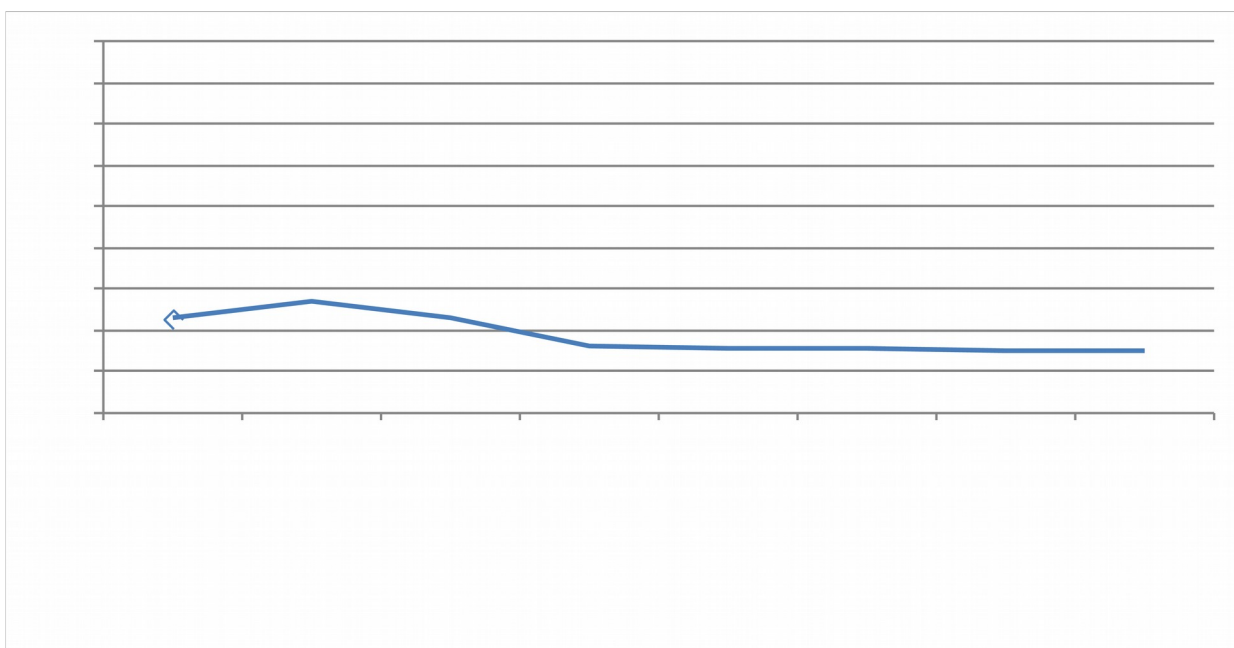
Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų nuo pasikėsinimų (nužudymų), skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje sumažėjo 37,32 proc., Vilniaus apskrityje sumažėjo 52,30 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje kito netolygiai (kinta dideliais intervalais), tačiau bendras sumažėjimas per laikotarpį – 66,30 proc. Mirtingumas nuo pasikėsinimų (nužudymų) Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies, išskyrus 2010 m., ir didesnis nei apskrities, išskyrus 2008 m. ir 2010 m., rodiklių reikšmės, o 2013 m. mirusiųjų dėl savižudybių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 8,21 proc. didesnis nei šalyje ir 63,66 proc. didesnis nei apskrityje. Gyventojų mirtingumas nuo pasikėsinimų (nužudymų) šalyje ir apskrityje mažėja, o

Ukmergės rajono savivaldybėje kinta labai netolygiai (kinta dideliais intervalais), ir nors yra bendra mažėjimo tendencija, tačiau bendras mirtingumas nuo pasikėsinimų (nužudymų) Ukmergės rajone išlieka labai didelis.

Siekiant mažinti neigiamą mirtingumo nuo pasikėsinimų (nužudymų) įtaką visuomenei, Ukmergės rajono savivaldybėje reikalinga imtis papildomų prevencinių priemonių kriminalinių nusikaltimų (pasikėsinimų ir nužudymų) prevencijos srityje.

Gyventojų, mirusiųjų nuo alkoholio sąlygotų priežasčių, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

Paveikslas Nr. 19. Gyventojų, mirusiųjų nuo alkoholio sąlygotų priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

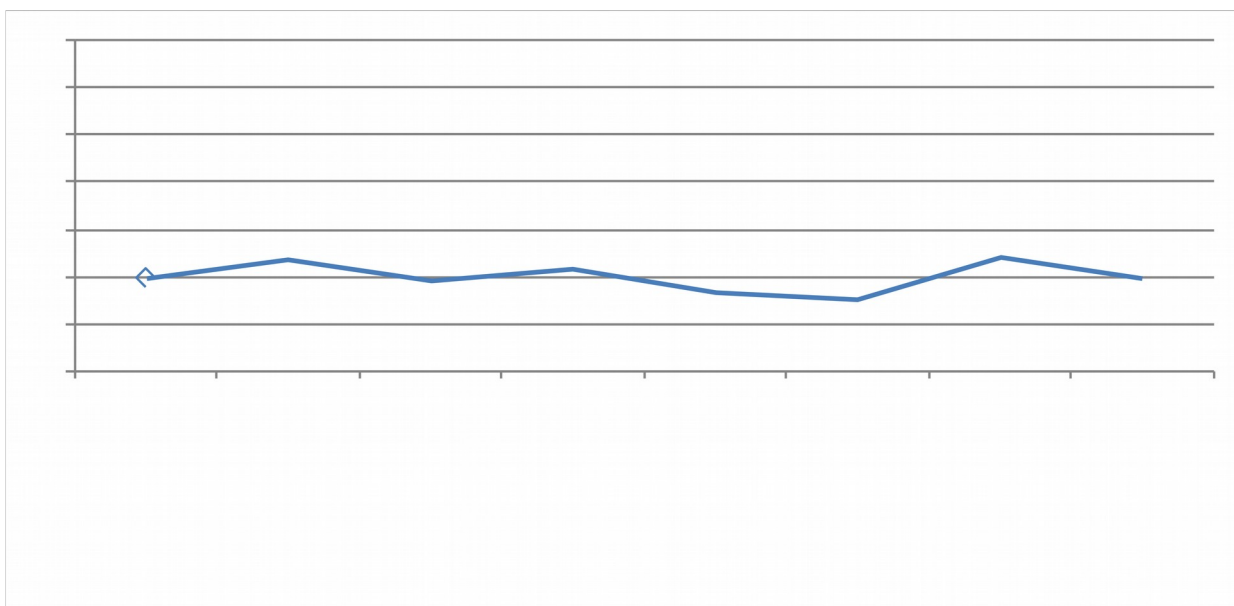
Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų nuo alkoholio sąlygotų priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje sumažėjo 34,35 proc., Vilniaus apskrityje sumažėjo 44,87 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje kito netolygiai, tačiau bendras sumažėjimas per laikotarpį – 1,76 proc. Mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies, ir didesnis nei apskrities, išskyrus 2006 m., rodiklių reikšmės, o 2013 m. mirusiųjų nuo alkoholio sąlygotų priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 2,21 karto didesnis nei šalyje ir 76,41 proc. didesnis nei apskrityje. Gyventojų mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių šalyje ir apskrityje mažėja sparčiau nei Ukmergės rajono savivaldybėje, kurioje šio rodiklio reikšmės kinta labai netolygiai, ir nors yra bendra mažėjimo

tendencija, tačiau bendras mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių Ukmergės rajone išlieka labai didelis.

Ukmergės rajono savivaldybėje esamos nacionalinės alkoholio vartojimo prevencijos programos neduoda pakankamai reikšmingų teigiamų rezultatų, kadangi gyventojų, mirusiųjų nuo alkoholio sąlygotų priežasčių, skaičiai analizuojamu laikotarpiu yra reikšmingai dideli. Siekiant mažinti neigiamą mirtingumo nuo alkoholio sąlygotų priežasčių įtaką visuomenei, Ukmergės rajono savivaldybėje reikalinga imtis papildomų prevencinių priemonių alkoholio vartojimo srityje, mažinti alkoholinių gėrimų prieinamumą.

Gyventojų, mirusiųjų nuo narkotikų sąlygotų priežasčių, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

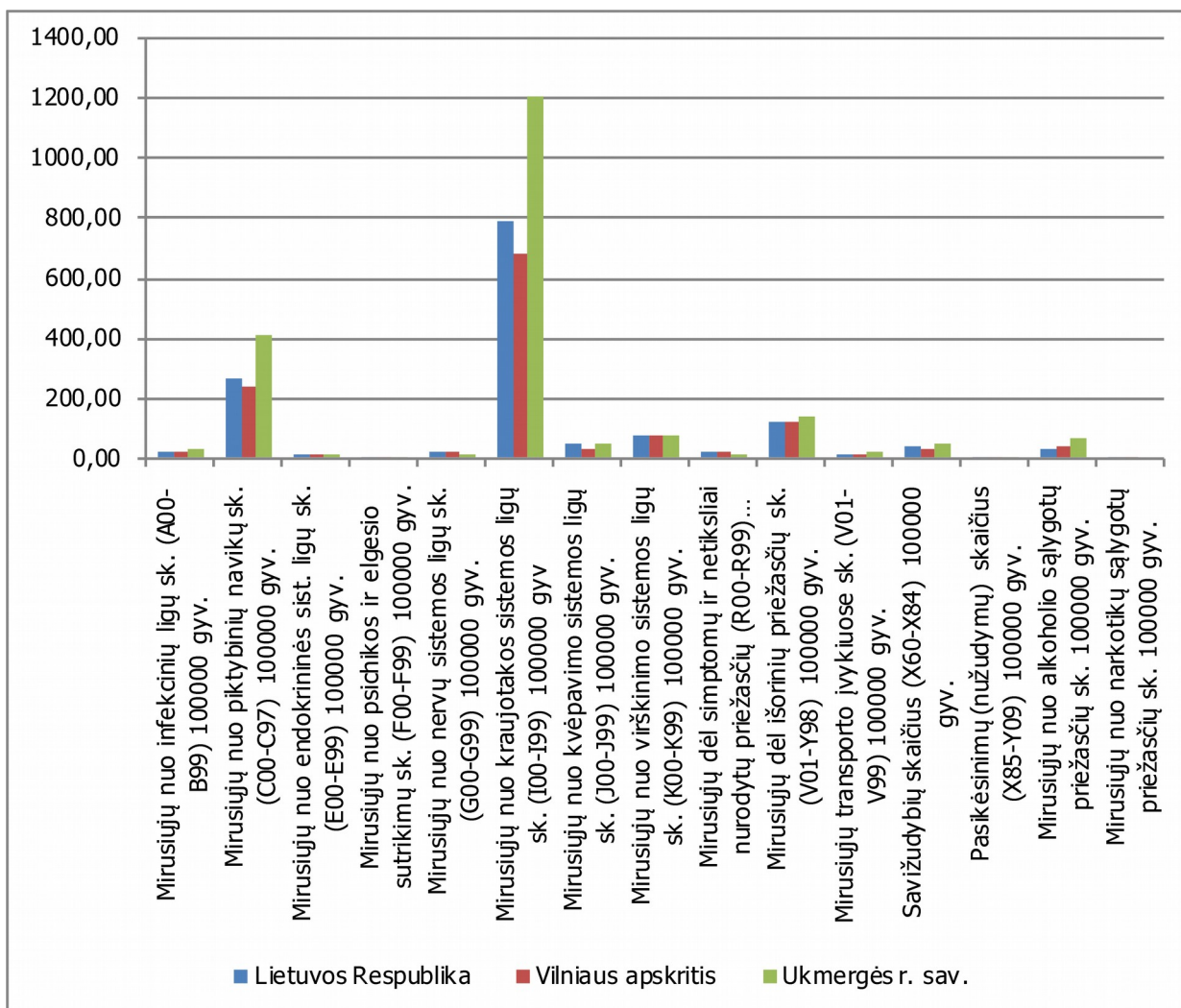
Paveikslas Nr. 20. Gyventojų, mirusiųjų nuo narkotikų sąlygotų priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų, mirusiųjų nuo narkotikų sąlygotų priežasčių, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje netolygiai kito, tačiau išliko nepakitęs, Vilniaus apskrityje netolygiai ir reikšmingai kito, tačiau sumažėjo 9,96 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje tik 2011 m. buvo užfiksuoti 2,52 atvejo, tenkančio 100 tūkst. gyventojų.

Ukmergės rajono savivaldybėje esamos nacionalinės narkotikų vartojimo prevencijos programos duoda pakankamai reikšmingų teigiamų rezultatų, kadangi gyventojų, mirusiųjų nuo narkotikų sąlygotų priežasčių Ukmergės rajone yra labai mažai lyginant su šalies ir apskrities rodiklių reikšmėmis.

Gyventojų mirčių skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų, pasiskirstymas pagal pagrindines mirčių priežastis Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamas paveiksle.

Paveikslas Nr. 21. Gyventojų mirčių skaičiaus, tenkančio 100 tūkst. gyventojų, pasiskirstymas pagal mirčių priežastis, 2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Reikšmingiausiai gyventojų mirtingumą lemia mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (Lietuvos Respublikoje 789,84 mirčių, tenkančių 100 tūkst. gyventojų, Vilniaus apskrityje – 676,63, Ukmergės rajono savivaldybėje – 1201,52), mirtingumas nuo piktybinių navikų (Lietuvos Respublikoje 266,15 mirčių, tenkančių 100 tūkst. gyventojų, Vilniaus apskrityje – 238,52, Ukmergės rajono savivaldybėje – 408,41), mirtingumas dėl išorinių priežasčių (Lietuvos Respublikoje 122,22 mirčių, tenkančių 100 tūkst. gyventojų, Vilniaus apskrityje – 120,94, Ukmergės rajono savivaldybėje – 137,02), kurį reikšmingiausiai lemia mirtingumas dėl savižudybių, taip pat reikšmingai gyventojų mirtingumą lemia mirtingumas nuo kvėpavimo

sistemos ligų, mirtingumas nuo virškinimo sistemos ligų, mirtingumas nuo alkoholio sąlygotų priežasčių.

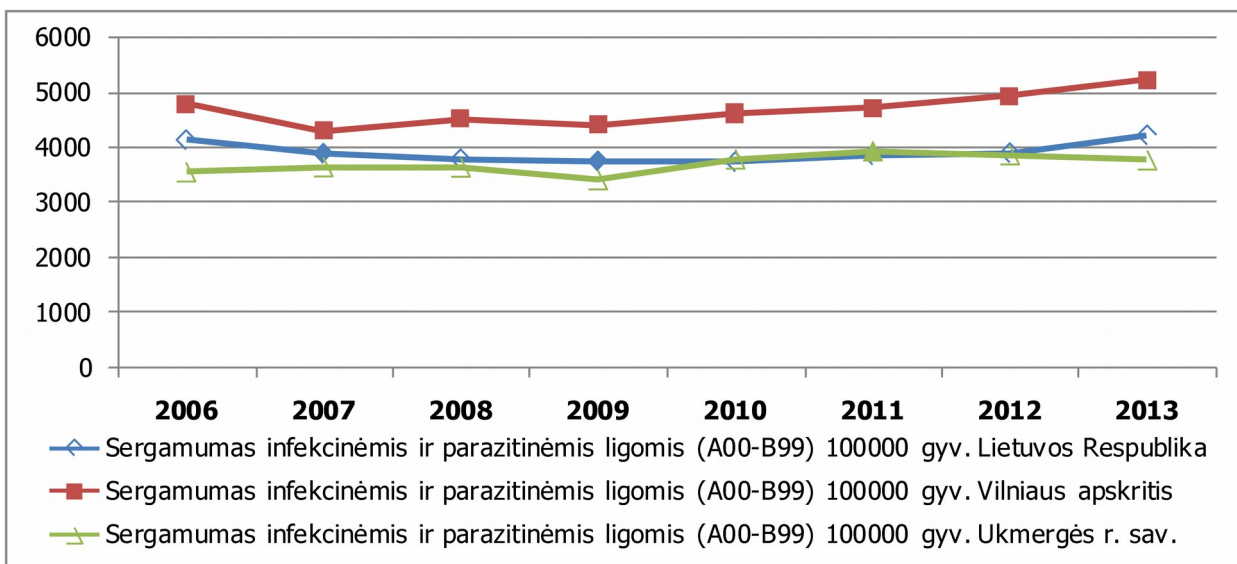
Siekiant reikšmingai mažinti gyventojų mirtingumą Ukmergės rajono savivaldybėje, svarbiausia vykdyti kraujotakos sistemos ligų profilaktikos ir diagnozavimo programas (reikšmingai blogesni gyventojų mirtingumo rodikliai), piktybinių navikų profilaktikos, ankstyvo diagnozavimo ir gydymo programas, mirtingumo dėl išorinių priežasčių prevencijos programas (ypač savižudybių prevencijos programas), taip pat kvėpavimo sistemos ligų profilaktikos ir gydymo programas, virškinimo sistemos ligų profilaktikos ir gydymo programas, alkoholio vartojimo prevencijos programas.

2.3. Sergamumo situacija

Sergamumas tam tikra liga (ar ligų grupe) – tai asmenų, kuriems per kalendorinius metus ambulatorinėse sveikatos priežiūros įstaigose buvo naujai užregistruota liga, skaičius 100 tūkst. gyventojų. Rodiklis yra skaičiuojamas iš Privalomojo sveikatos draudimo informacinės sistemos: asmenys, kuriems per kalendorinius metus buvo registruota liga pagal ligų kodus kaip ūmi liga arba pirmą kartą gyvenime diagnozuota lėtinė liga. Jei tam pačiam asmeniui yra užregistruotos kelios vienodos ar skirtingos ligos iš ligų kodų intervalo, asmuo skaičiuojamas tik vieną kartą. Skaičiuojant ūmių respiratorinių ligų atvejų skaičių yra skaičiuojami visi naujai užregistruoti atvejai, bet ne asmenys.

Šioje galimybių studijoje analizuojamos sergamumas ligomis, kurios sugrupuotos į pagrindines ligų grupes ir labiausiai lemia gyventojų sveikatos problemas, t.y. sergamumas infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis, sergamumas piktybiniais navikais, sergamumas kraujo ir kraujodaros organų ligomis, sergamumas endokrininės sistemos ligomis, sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais, sergamumas nervų sistemos ligomis, sergamumas akių ligomis, sergamumas ausų ligomis, sergamumas kraujotakos sistemos ligomis, sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis, sergamumas virškinimo sistemos ligomis, sergamumas odos ir poodžio ligomis, sergamumas jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligomis, sergamumas urogenitalinės sistemos ligomis, sergamumas įgimtomis formavimosi ydomis, deformacijomis ir chromosomų anomalijomis.

Gyventojų sergamumo infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

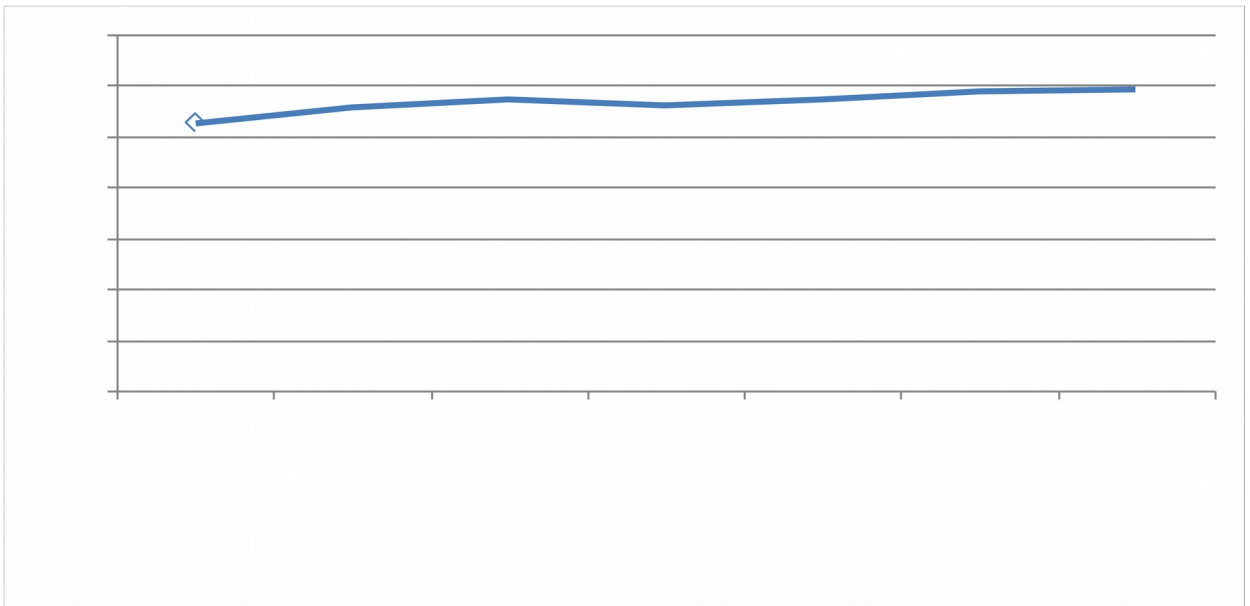

Paveikslas Nr. 22. Sergamumas infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 2,05 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 8,97 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje sumažėjo 5,95 proc. Gyventojų sergamumas infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo mažesnis nei šalies, išskyrus 2010-2011 m. ir mažesnis nei apskrities rodiklių reikšmės, o 2013 m. sergamumo infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 10,48 proc. mažesnis nei šalyje ir 27,63 proc. mažesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis paskutiniais analizuojamo laikotarpio metais (2011-2013 m.) šalyje ir apskrityje didėja, o Ukmergės rajono savivaldybėje yra mažėjimo tendencija. Ukmergės rajone sergamumo infekcinėmis ir parazitinėmis ligomis situacija yra geresnė nei šalyje ir apskrityje – susirgimų užregistruota mažiau.

Gyventojų sergamumo piktybiniais navikais, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

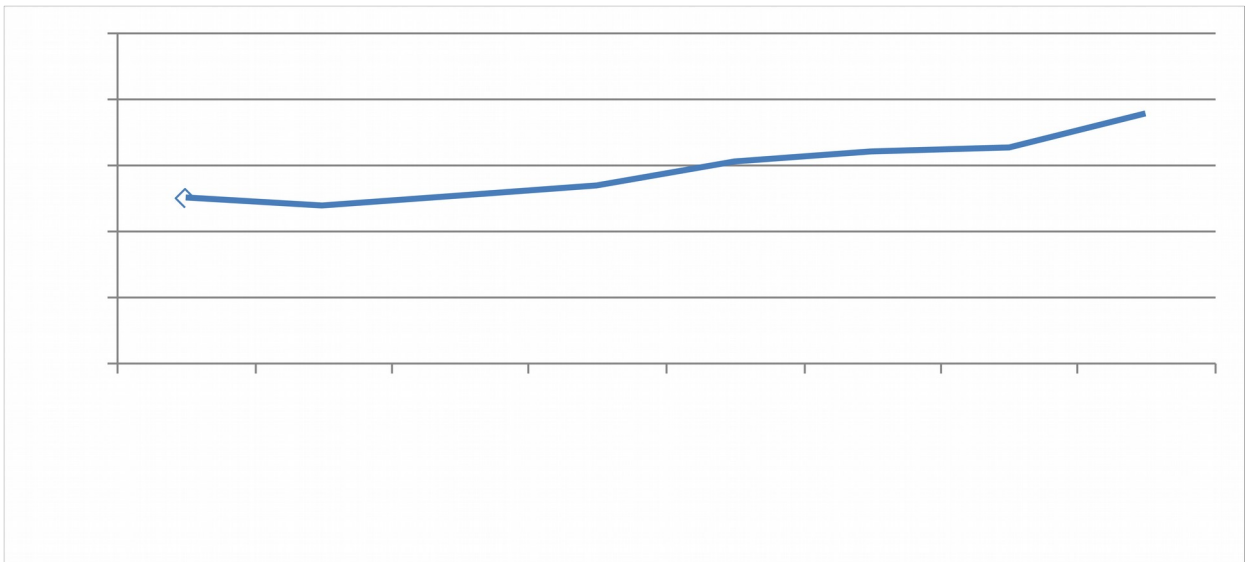

Paveikslas Nr. 23. Sergamumas piktybiniais navikais, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas piktybiniais navikais, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2012 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 12,20 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 11,08 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje sumažėjo 1,72 proc. Gyventojų sergamumas piktybiniais navikais Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies ir Vilniaus apskrities rodiklių reikšmės, išskyrus 2012 m., o 2012 metais sergamumas piktybiniais navikais, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 2,49 proc. didesnis nei šalyje, bet 0,88 proc. mažesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas piktybiniais navikais paskutiniais analizuojamo laikotarpio metais (2010-2013 m.) šalyje turi tendenciją didėti, tačiau apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje turi tendenciją mažėti. Ukmergės rajone sergamumo piktybiniais navikais situacija yra blogesnė nei šalyje ir apskrityje – susirgimų iki 2012 metų užregistruota daugiau, tačiau šių susirgimų skaičius turi tendenciją mažėti.

Gyventojų sergamumo kraujo ir kraujodaros organų ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

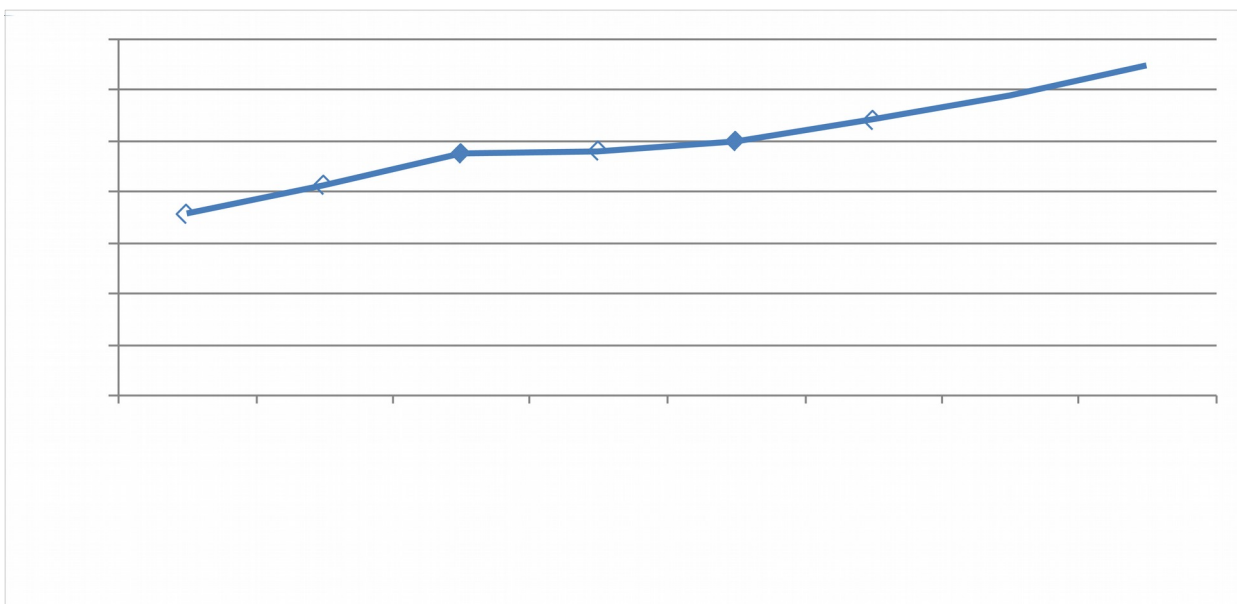

Paveikslas Nr. 24. Sergamumas kraujo ir kraujodaros organų ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas kraujo ir kraujodaros organų ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 50,42 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 83,86 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje padidėjo 6,17 proc. Gyventojų sergamumas kraujo ir kraujodaros organų ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo mažesnis nei šalies ir nuo 2009 m. mažesnis nei Vilniaus apskrities, o 2013 m. sergamumo kraujo ir kraujodaros organų ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 30,65 proc. mažesnis nei šalyje ir 34,63 proc. mažesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas kraujo ir kraujodaros organų ligomis paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2010-2013 m.) šalyje, apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje turi tendenciją didėti. Ukmergės rajone sergamumo kraujo ir kraujodaros organų ligomis situacija yra geresnė nei šalyje ir apskrityje – susirgimų nuo 2009 metų užregistruota mažiau, tačiau šių susirgimų skaičius turi tendenciją didėti.

Gyventojų sergamumo endokrininės sistemos ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

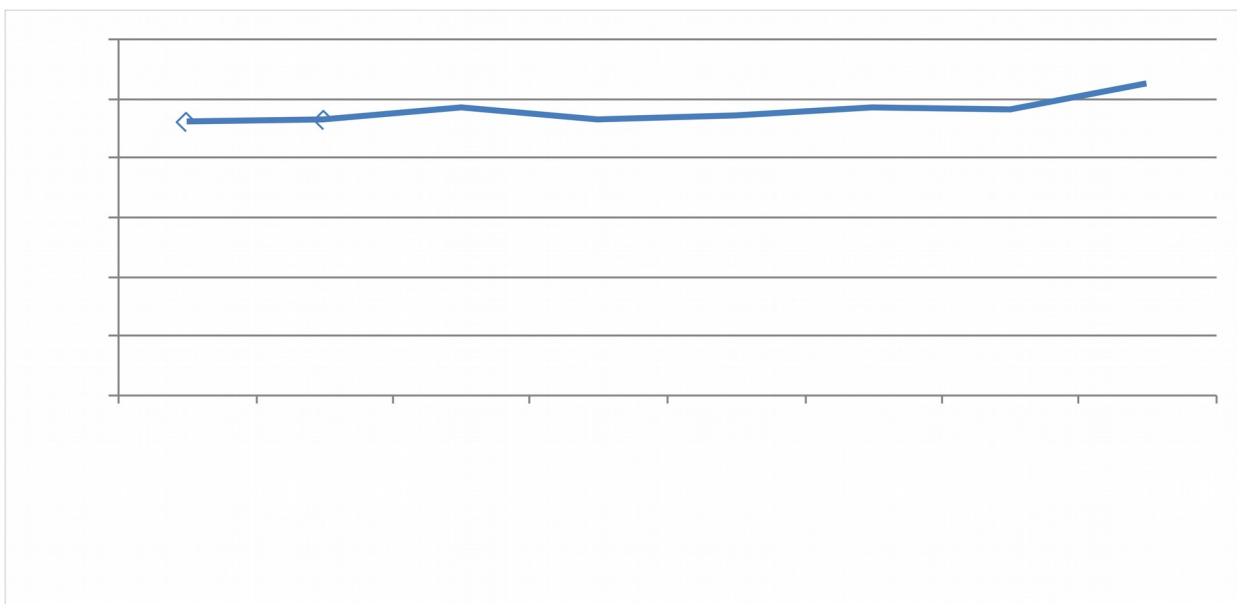

Paveikslas Nr. 25. Sergamumas endokrininės sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas endokrininės sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 81,36 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 69,30 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje padidėjo 43,69 proc. Gyventojų sergamumas endokrininės sistemos ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo mažesnis nei šalies nuo 2008 metų ir mažesnis nei Vilniaus apskrities nuo 2009 metų, o 2013 m. sergamumo endokrininės sistemos ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 16,40 proc. mažesnis nei šalyje ir 13,79 proc. mažesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas endokrininės sistemos ligomis paskutiniais analizuojamo laikotarpio metais (2009-2013 m.) šalyje, apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje turi tendenciją didėti. Ukmergės rajone sergamumo endokrininės sistemos ligomis situacija yra geresnė nei šalyje ir apskrityje – susirgimų užregistruota mažiau, tačiau šių susirgimų skaičius turi tendenciją didėti.

Gyventojų sergamumo psichikos ir elgesio sutrikimais, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

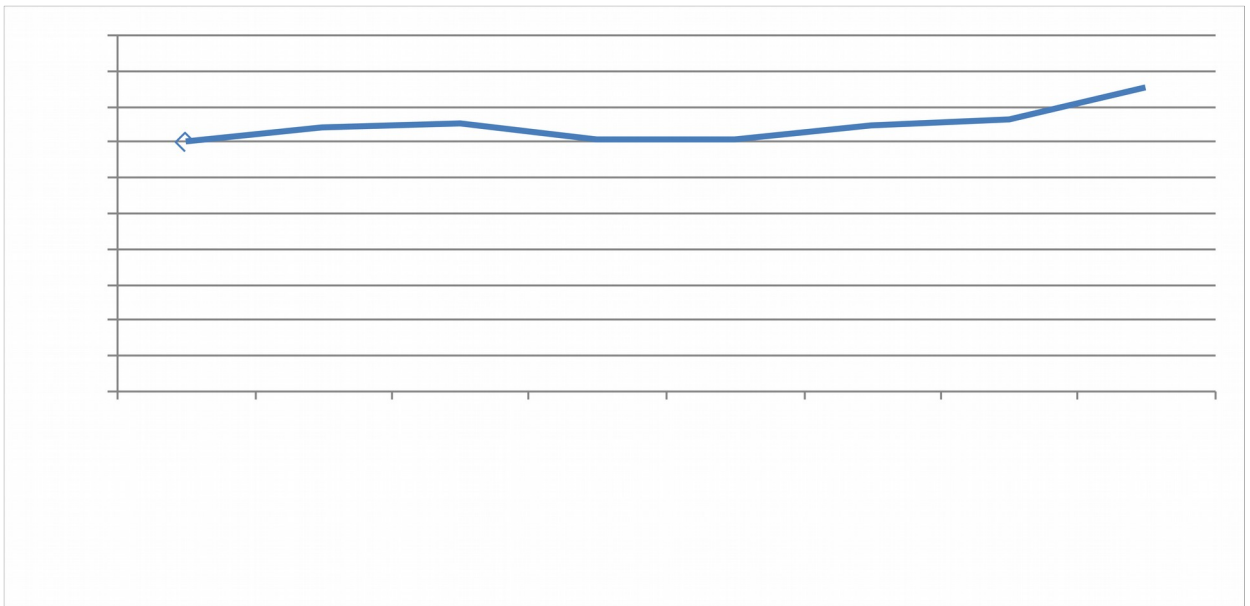

Paveikslas Nr. 26. Sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 13,79 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 0,59 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje padidėjo 28,86 proc. Gyventojų sergamumas psichikos ir elgesio sutrikimais Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo mažesnis nei šalies ir Vilniaus apskrities rodiklių reikšmės, išskyrus 2008 m. ir 2012 m., o 2013 m. sergamumo psichikos ir elgesio sutrikimais, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 5,63 proc. mažesnis nei šalyje ir 11,92 proc. didesnis nei apskrityje. Ukmergės rajono savivaldybėje sergamumo psichikos ir elgesio sutrikimais situacija paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2011-2013 m.) yra analogiška šalies situacijai – susirgimų skaičius panašus, tačiau turi tendenciją didėti, kai Vilniaus apskrityje šių susirgimų skaičius turi tendenciją mažėti.

Gyventojų sergamumo nervų sistemos ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

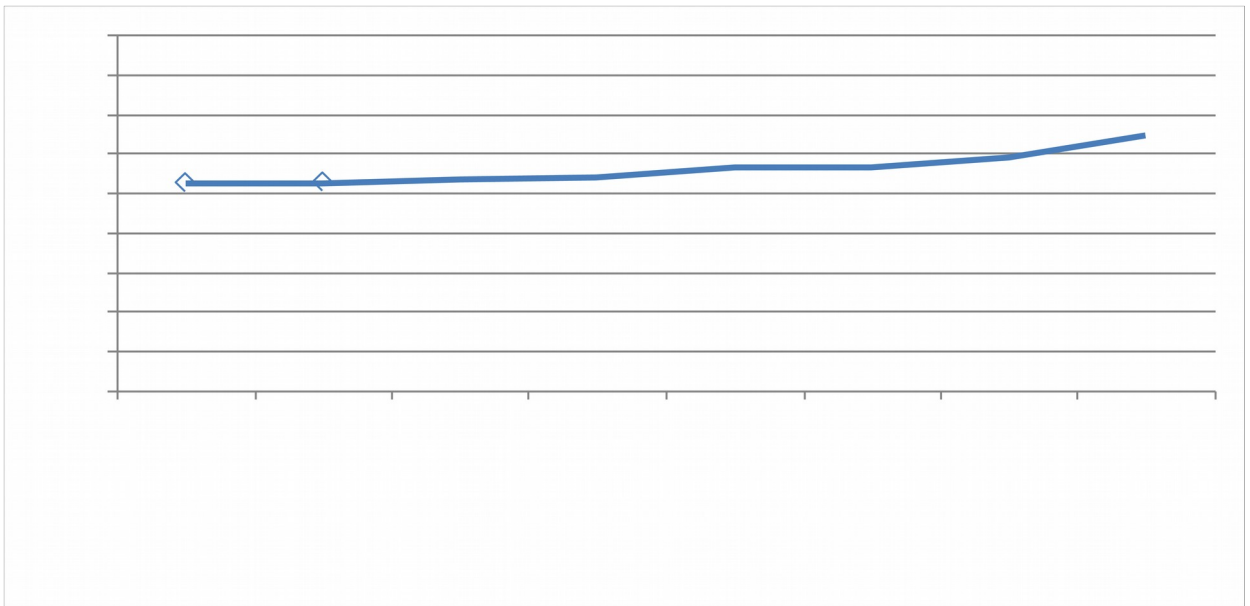

Paveikslas Nr. 27. Sergamumas nervų sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas nervų sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 28,86 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 19,08 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje padidėjo 2,00 proc. Gyventojų sergamumas nervų sistemos ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies ir Vilniaus apskrities rodiklių reikšmės, išskyrus 2009-2011 m., o 2013 m. sergamumo nervų sistemos ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 5,63 proc. mažesnis nei šalyje ir 11,92 proc. didesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas nervų sistemos ligomis paskutiniais analizuojamo laikotarpio metais (2011-2013 m.) šalyje, apskrityje didėjo ir Ukmergės rajono savivaldybėje didėjo. Ukmergės rajono savivaldybėje sergamumo nervų sistemos ligomis situacija paskutiniais analizuojamo laikotarpio metais (2011-2013 m.) yra nežymiai blogesnė nei šalies ir apskrities situacija – susirgimų kasmet užregistruota daugiau nei šalyje ir apskrityje, ir šių susirgimų skaičius turi tendenciją didėti.

Gyventojų sergamumo akių ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

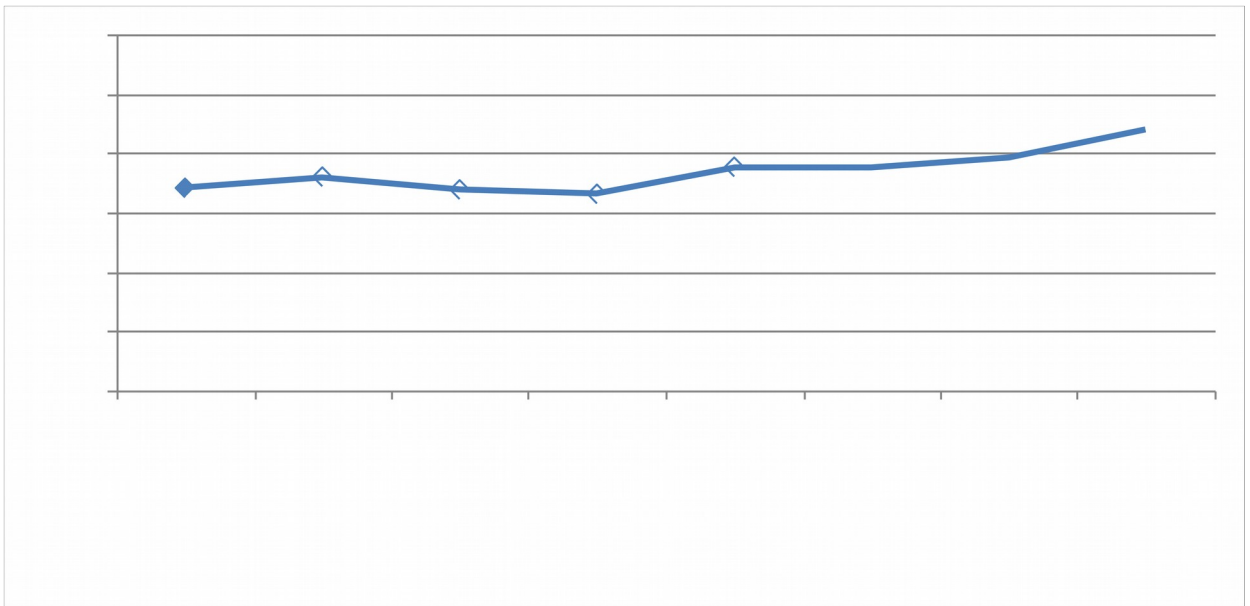

Paveikslas Nr. 28. Sergamumas akių ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas akių ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 22,49 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 12,64 proc., Ukmergės rajono savivaldybėje padidėjo 8,57 proc. Gyventojų sergamumas akių ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies ir Vilniaus apskrities, o 2013 m. sergamumo akių ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 26,16 proc. didesnis nei šalyje ir 21,71 proc. didesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas akių ligomis paskutiniais analizuojamo laikotarpio metais (2009-2013 m.) šalyje, apskrityje didėjo ir Ukmergės rajono savivaldybėje didėjo. Ukmergės rajono savivaldybėje sergamumo ausų ligomis situacija analizuojamu laikotarpiu yra blogesnė nei šalies ir apskrities situacija – susirgimų kasmet užregistruota daugiau nei šalyje ir apskrityje, ir šių susirgimų skaičius turi tendenciją didėti.

Gyventojų sergamumo ausų ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

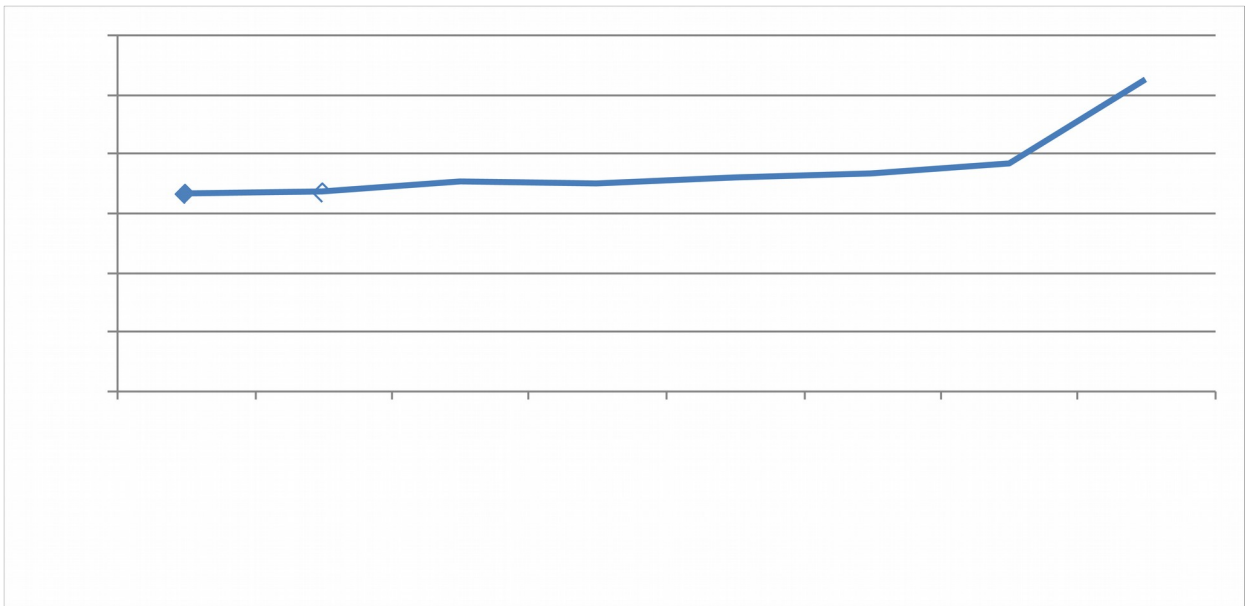

Paveikslas Nr. 29. Sergamumas ausų ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas ausų ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 26,68 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 15,77 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje padidėjo 11,76 proc. Gyventojų sergamumas ausų ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo mažesnis nei šalies ir apskrities rodiklių reikšmės, o 2013 m. sergamumo ausų ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 15,16 proc. didesnis nei šalyje 6,78 proc. didesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas ausų ligomis paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2010-2013 m.) šalyje ir apskrityje didėjo, o Ukmergės rajono savivaldybėje kito netolygiai, tačiau turėjo mažėjimo tendenciją. Ukmergės rajone sergamumo ausų ligomis situacija analizuojamu laikotarpiu yra blogesnė nei šalies ir apskrities situacija – susirgimų kasmet užregistruota daugiau nei šalyje ir apskrityje, tačiau šių susirgimų skaičius turi tendenciją nežymiai mažėti.

Gyventojų sergamumo kraujotakos sistemos ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

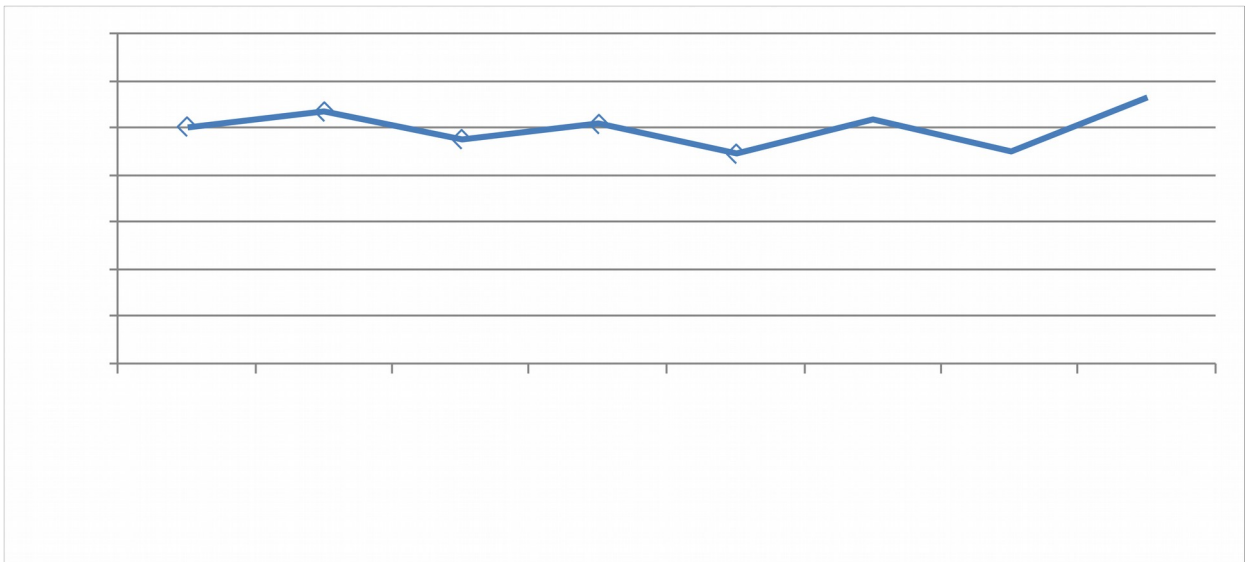

Paveikslas Nr. 30. Sergamumas kraujotakos sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas kraujotakos sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 57,27 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 47,55 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje padidėjo 57,18 proc. Gyventojų sergamumas kraujotakos sistemos ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu kito analogiškai šalies ir Vilniaus apskrities rodiklių reikšmėms, o 2013 m. sergamumo kraujotakos sistemos ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 6,09 proc. didesnis nei šalyje 16,92 proc. didesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas kraujotakos sistemos ligomis paskutiniais analizuojamo laikotarpio metais (2009-2013 m.) šalyje, apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje turėjo augimo tendenciją. Ukmergės rajone sergamumo kraujotakos sistemos ligomis situacija paskutiniais metais (2012-2013 m.) yra reikšmingai blogesnė nei šalies ir apskrities situacija – susirgimų kasmet užregistruota daugiau nei šalyje ir apskrityje, taip pat šių susirgimų skaičius turi tendenciją sparčiai didėti.

Gyventojų sergamumo kvėpavimo sistemos ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

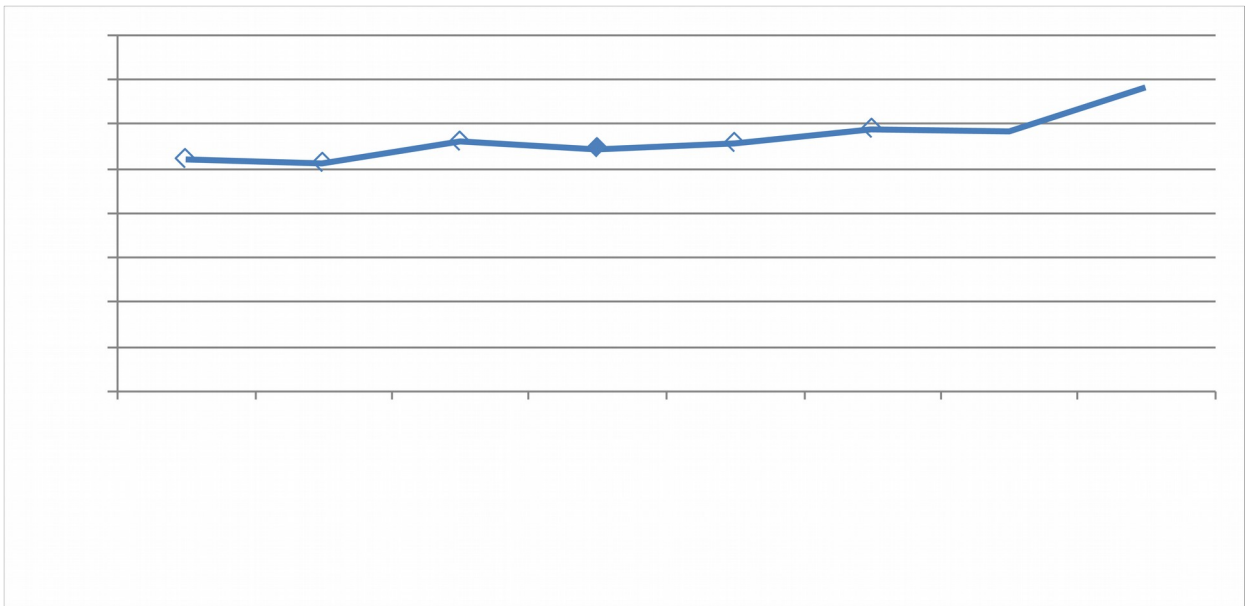

Paveikslas Nr. 31. Sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 12,43 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 4,77 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje padidėjo 3,80 proc. Gyventojų sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu kito analogiškai šalies ir Vilnius apskrities rodiklių reikšmėms, o 2013 m. sergamumo kvėpavimo sistemos ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 5,32 proc. didesnis nei šalyje 5,45 proc. didesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis paskutiniais analizuojamo laikotarpio metais (2010-2013 m.) šalyje, apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje kito netolygiai, tačiau turėjo augimo tendenciją. Ukmergės rajone sergamumo kvėpavimo sistemos ligomis situacija yra analogiška palyginti su šalies ir apskrities situacija – susirgimų užregistruota nežymiai daugiau nei šalyje ir apskrityje, taip pat šių susirgimų skaičius turi tendenciją didėti.

Gyventojų sergamumo virškinimo sistemos ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

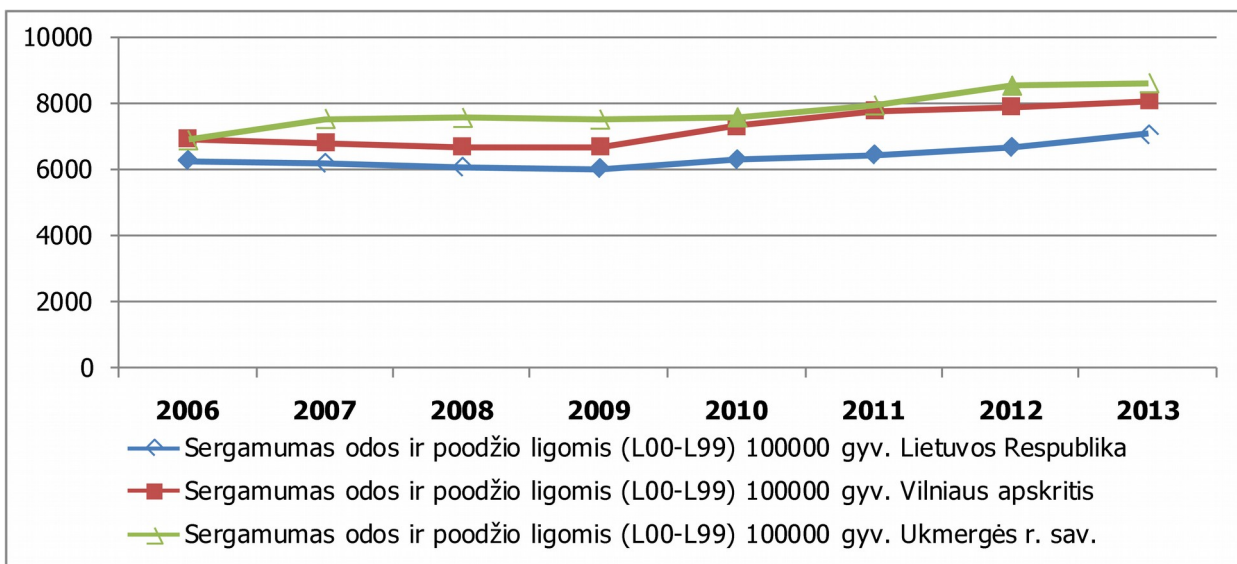

Paveikslas Nr. 32. Sergamumas virškinimo sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas virškinimo sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 30,80 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 38,64 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje padidėjo 10,53 proc. Gyventojų sergamumas virškinimo sistemos ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo mažesnis nei šalies ir apskrities rodiklių reikšmės, o 2013 m. sergamumo virškinimo sistemos ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 23,16 proc. mažesnis nei šalyje 25,58 proc. mažesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas virškinimo sistemos ligomis paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2010-2013 m.) šalyje, apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje turėjo augimo tendenciją. Ukmergės rajone sergamumo virškinimo sistemos ligomis situacija yra geresnė nei šalyje ir apskrityje – susirgimų užregistruota mažiau nei šalyje ir apskrityje, tačiau šių susirgimų skaičius turi tendenciją didėti.

Gyventojų sergamumo odos ir poodžio sistemos ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

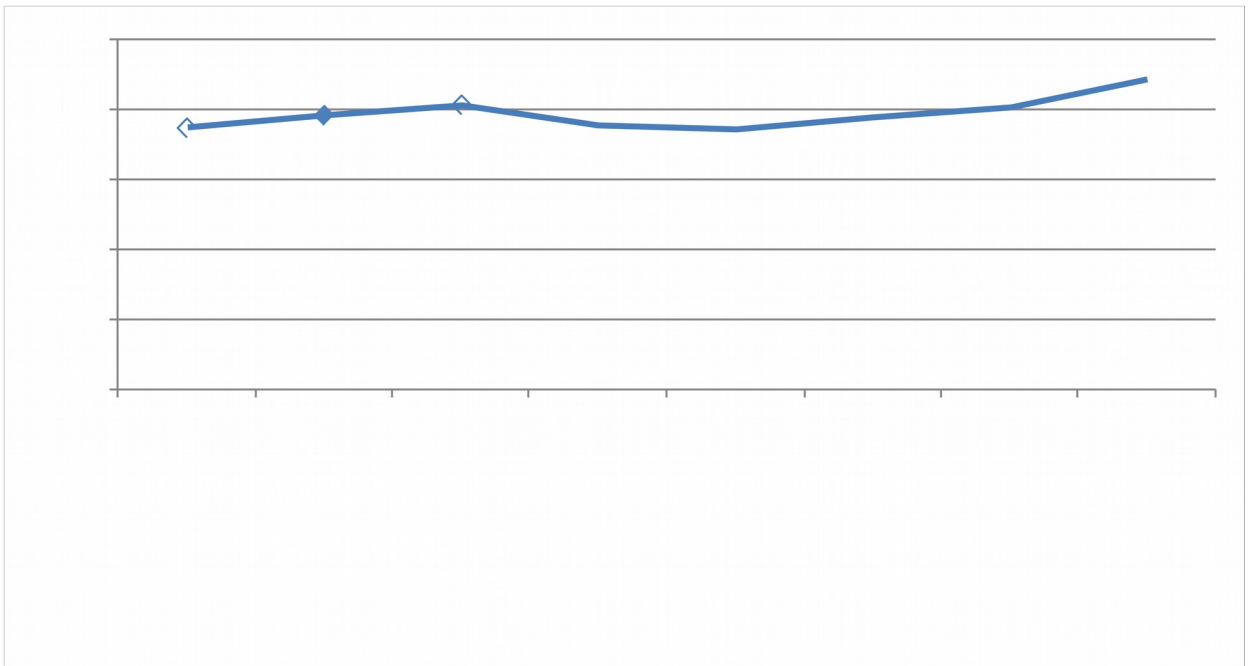

Paveikslas Nr. 33. Sergamumas odos ir poodžio sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas odos ir poodžio sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 18,36 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 12,52 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje padidėjo 24,57 proc. Gyventojų sergamumas odos ir poodžio sistemos ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies rodiklių reikšmės ir apskrities rodiklių reikšmės, išskyrus 2006 m., o 2013 m. sergamumo odos ir poodžio sistemos ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 21,60 proc. didesnis nei šalyje ir 6,39 proc. didesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas odos ir poodžio sistemos ligomis paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2009-2013 m.) šalyje, apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje turėjo augimo tendenciją. Ukmergės rajone sergamumo odos ir poodžio sistemos ligomis situacija yra blogesnė nei šalyje ir apskrityje – susirgimų užregistruota daugiau nei šalyje ir apskrityje, ir šių susirgimų skaičius turi tendenciją didėti.

Gyventojų sergamumo jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

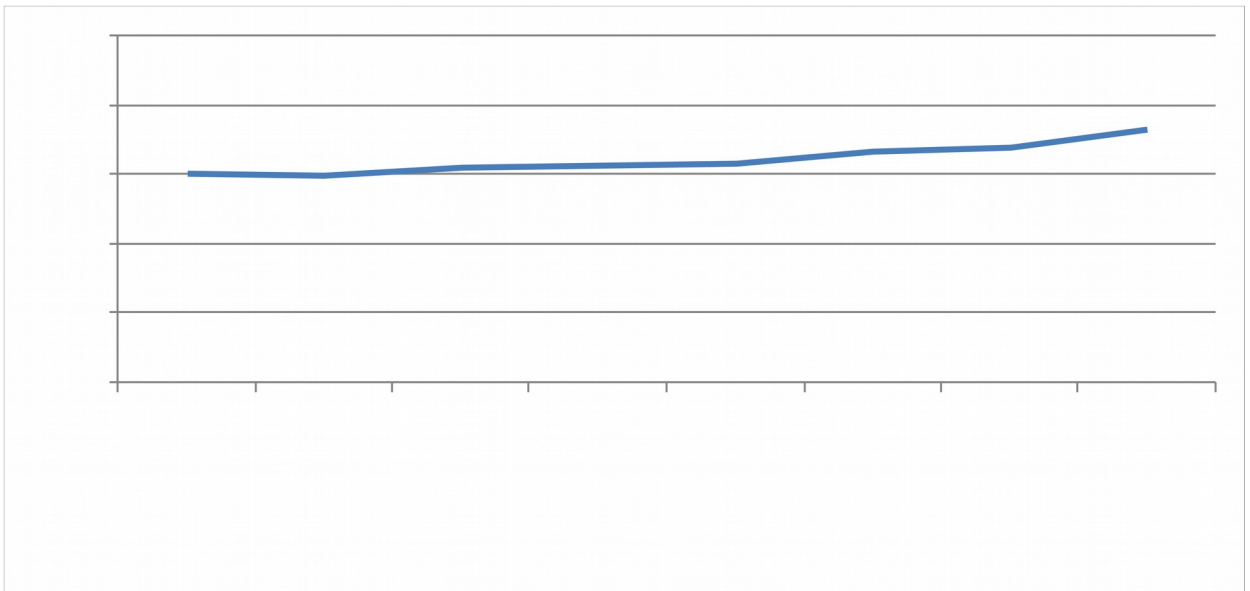

Paveikslas Nr. 34. Sergamumas jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas odos ir poodžio sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 18,36 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 12,19 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje sumažėjo 5,83 proc. Gyventojų sergamumas jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo mažesnis nei šalies ir apskrities rodiklių reikšmės, o 2013 m. sergamumo jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 27,09 proc. mažesnis nei šalyje ir 27,24 proc. mažesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligomis paskutiniais analizuojamo laikotarpio metais (2010-2013 m.) šalyje, apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje turėjo augimo tendenciją. Ukmergės rajone sergamumo jungiamojo audinio ir skeleto-raumenų sistemos ligomis situacija yra geresnė nei šalyje ir apskrityje – susirgimų užregistruota mažiau nei šalyje ir apskrityje, tačiau šių susirgimų skaičius turi tendenciją didėti.

Gyventojų sergamumo urogenitalinės sistemos ligomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

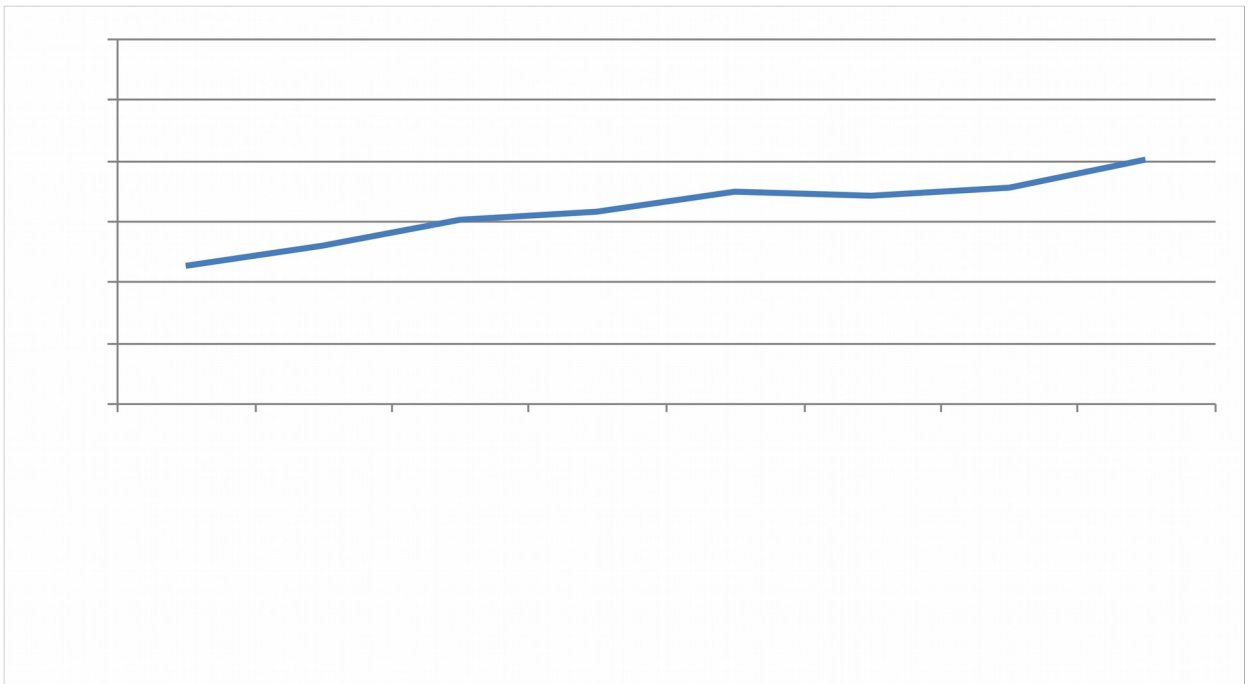

Paveikslas Nr. 35. Sergamumas urogenitalinės sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas urogenitalinės sistemos ligomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 21,34 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 10,90 proc., o Ukmergės rajono savivaldybėje padidėjo 23,88 proc. Gyventojų sergamumas urogenitalinės sistemos ligomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo didesnis nei šalies ir apskrities rodiklių reikšmės, o 2013 m. sergamumo urogenitalinės sistemos ligomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 17,32 proc. didesnis nei šalyje ir 9,92 proc. didesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas urogenitalinės sistemos ligomis paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2010-2013 m.) šalyje, apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje turėjo augimo tendenciją. Ukmergės rajone sergamumo urogenitalinės sistemos ligomis situacija yra blogesnė nei šalyje ir apskrityje – susirgimų užregistruota daugiau nei šalyje ir apskrityje, taip pat šių susirgimų skaičius turi tendenciją didėti.

Gyventojų sergamumo įgimtomis formavimosi ydomis, deformacijomis ir chromosomų anomalijomis, tenkančio 100 tūkst. gyventojų rodiklio reikšmės Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamos paveiksle.

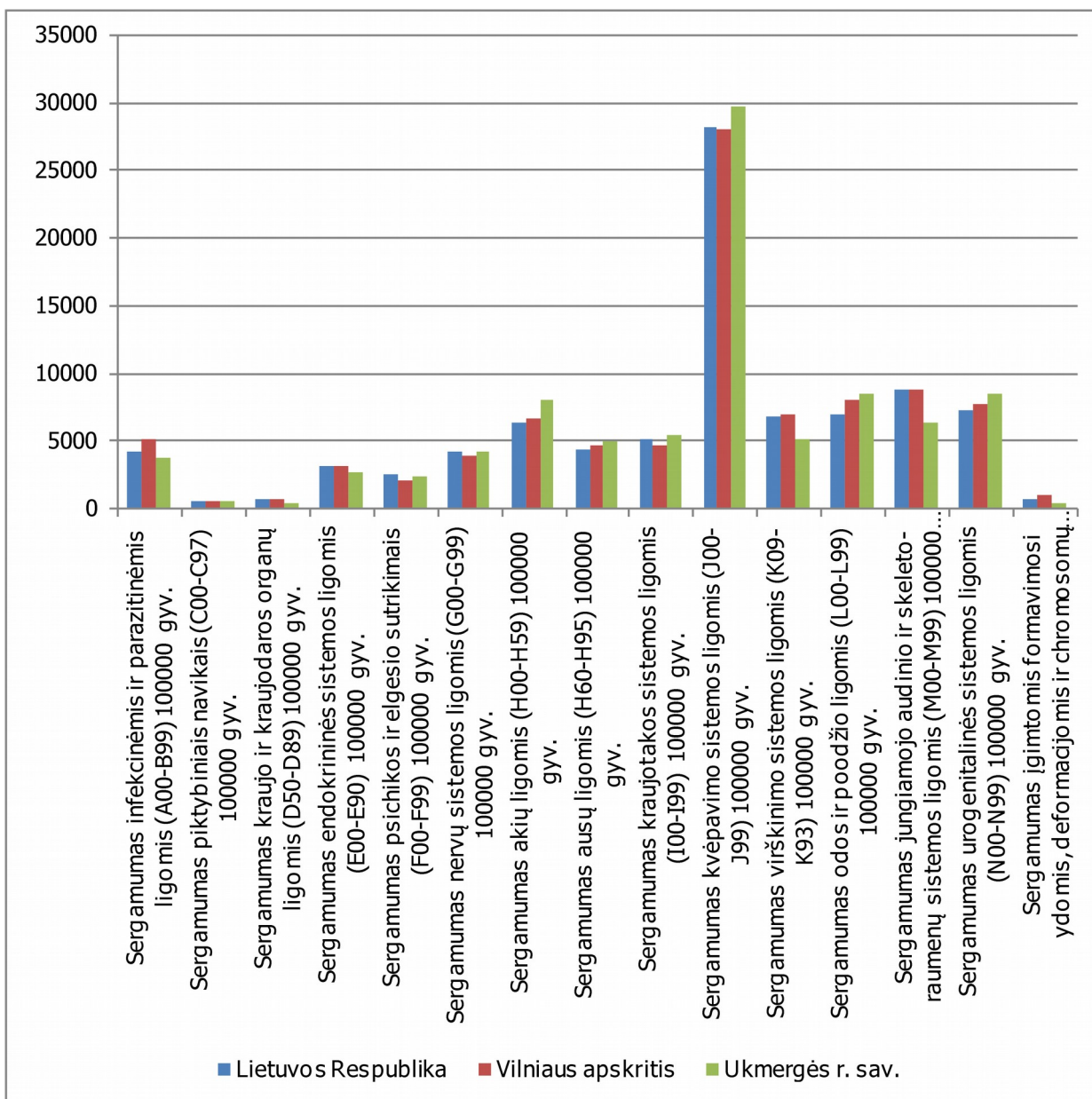

Paveikslas Nr. 36. Sergamumas įgimtomis formavimosi ydomis, deformacijomis ir chromosomų anomalijomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, 2006-2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Gyventojų sergamumas įgimtomis formavimosi ydomis, deformacijomis ir chromosomų anomalijomis, tenkantis 100 tūkst. gyventojų, analizuojamu 2006-2013 m. laikotarpiu Lietuvos Respublikoje padidėjo 77,76 proc., Vilniaus apskrityje padidėjo 2,46 karto, o Ukmergės rajono savivaldybėje sumažėjo 11,69 proc. Gyventojų sergamumas įgimtomis formavimosi ydomis, deformacijomis ir chromosomų anomalijomis Ukmergės rajono savivaldybėje analizuojamu laikotarpiu buvo mažesnis nei šalies ir apskrities rodiklių reikšmės, išskyrus 2006 m., o 2013 m. sergamumo įgimtomis formavimosi ydomis, deformacijomis ir chromosomų anomalijomis, skaičius, tenkantis 100 tūkst. gyventojų Ukmergės rajono savivaldybėje buvo 38,51 proc. mažesnis nei šalyje ir 52,17 proc. mažesnis nei apskrityje. Gyventojų sergamumas įgimtomis formavimosi ydomis, deformacijomis ir chromosomų anomalijomis paskutiniaisiais analizuojamo laikotarpio metais (2011-2013 m.) šalyje, apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje turėjo augimo tendenciją. Ukmergės rajone sergamumo įgimtomis formavimosi ydomis, deformacijomis ir chromosomų anomalijomis situacija yra geresnė nei šalyje ir apskrityje – susirgimų užregistruota mažiau, tačiau paskutiniaisiais metais (2011-2013 m.) sergamumas įgimtomis formavimosi ydomis, deformacijomis ir chromosomų anomalijomis didėja.

Gyventojų sergamumo, tenkančio 100 tūkst. gyventojų, pasiskirstymas pagal pagrindines ligų grupes Lietuvos Respublikoje, Vilniaus apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje, pateikiamas paveiksle.

Paveikslas Nr. 37. Gyventojų sergamumo, tenkančio 100 tūkst. gyventojų, pasiskirstymas pagal ligų grupes, 2013 m.

Šaltinis: Higienos institutas, 2015

Reikšmingiausiai gyventojų sergamumą lemia sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis (Lietuvos Respublikoje 28230,7 susirgimų, tenkančių 100 tūkst. gyventojų, Vilniaus apskrityje – 28195,9, Ukmergės rajono savivaldybėje – 29732,7), taip pat reikšmingai gyventojų sergamumą lemia sergamumas akių ligomis, odos ir poodžio ligomis, jungiamojo auginio ir skeleto-raumenų sistemos ligomis, urogenitalinės sistemos ligomis, virškinimo sistemos ligomis.

Siekiant reikšmingai mažinti gyventojų sergamumą Ukmergės rajono savivaldybėje, svarbiausia vykdyti sergamumo kvėpavimo sistemos ligomis profilaktikos programas, kadangi šių susirgimų yra reikšmingai daug, ir šio tipo susirgimų skaičius turi tendenciją didėti. Taip pat

kvėpavimo sistemos ligos lemia gyventojų mirtingumą, kuris, didėjant susirgimų skaičiui turi potencialo didėti. Svarbios sergamumo piktybiniais navikais profilaktikos programos, kadangi gyventojų sergamumas piktybiniais navikais nėra didelis palyginus su kitomis ligų grupėmis, tačiau gyventojų mirtingumas yra reikšmingai didelis. Svarbios sergamumo kraujotakos sistemos ligomis profilaktikos priemonės, kadangi gyventojų sergamumas kraujotakos sistemos ligomis nėra didelis palyginus su kitomis ligų grupėmis, tačiau gyventojų mirtingumas yra reikšmingai didelis – kraujotakos sistemos ligos yra pati dažniausia mirties priežastis šalyje, apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje. Svarbios sergamumo virškinimo sistemos ligomis profilaktikos priemonės, kadangi gyventojų sergamumas virškinimo sistemos ligomis yra pakankamai reikšmingas palyginus su kitomis ligų grupėmis, ir gyventojų mirtingumas taip pat yra pakankamai reikšmingas – virškinimo sistemos ligos yra viena iš dažniausių mirties priežasčių šalyje, apskrityje ir Ukmergės rajono savivaldybėje.

3. Esamos visuomenės sveikatinimo priemonės

Ukmergės rajone vykdomos šešios valstybinės prevencinės programos ir mokinių sveikatos patikrinimo programa.

3.1. Valstybinės sveikatos prevencinės programos

Ukmergės rajono savivaldybėje valstybės lėšomis įgyvendinamos 6 prevencinės programos. Keturios patikros programos skirtos vėžio prevencijai (gimdos kaklelio ir krūties vėžio (moterims), priešinės liaukos (vyrams), storosios žarnos (moterims ir vyrams)), viena programa širdies ir kraujagyslių ligų prevencijai (asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programa), viena programa vaikų dantų ligų prevencijai (vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa).

Šių prevencijos programų tikslas – anksti diagnozuoti ir gydyti ligas, mažinti gyventojų sergamumą ir mirčių skaičių.

3.1.1. Gimdos kaklelio vėžio prevencinė programa

Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių programa, pradėta įgyvendinti 2004 m., skirta moterų nuo 25 iki 60 metų amžiaus gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencijai. Programos metu siekiama nustatyti tam tikrų organų ikinavikinius pokyčius ir kliniškai dar nepasireiškančius navikus. Juos nustčius ir pašalinus, užkertamas kelias vėžiui atsirasti bei vystytis.

Informavimo dėl gimdos kaklelio piktybinių navikų profilaktikos paslaugą teikia pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros įstaigose dirbantys šeimos gydytojas arba

pirminės asmens sveikatos priežiūros komandos narys – gydytojas akušeris ginekologas. Gimdos kaklelio citologinio tepinėlio paėmimo ir rezultatų įvertinimo paslaugą teikia šeimos gydytojas arba pirminės asmens sveikatos priežiūros komandos narys – gydytojas akušeris-ginekologas. Valstybės lėšomis, nenustačius patologijos, šie tyrimai atliekami vieną kartą kas trejus metus.

Lentelė Nr. 4. Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinės programos vykdymas 2006-2013 m.

Rodiklis	Metai							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Programoje galinčių dalyvauti moterų skaičius	9433	9433	10598	10514	10514	10024	8818	8818
Informuotų moterų skaičius	880	907	1639	1287	947	1298	1708	1604
Informuotų moterų proc.	9,3	9,6	15,5	12,2	9,0	12,9	19,4	18,2
Citologinio tepinėlio paėmimo paslaugos suteikimo skaičius	1010	851	1490	1353	923	1132	1370	1240
Citologinio tepinėlio paėmimo paslaugos įvykdymo proc.	10,7	9,0	14,1	12,9	8,8	11,3	15,5	14,1

Šaltinis: Vilniaus TLK, 2013 m. (2013 m. duomenys negalutiniai)

Gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinėje programoje dalyvavusių (informuotų) moterų skaičius kinta netolygiai, tačiau pastaraisiais metais (2012-2013 m.) informuotų moterų procentinė dalis auga, taip pat auga ir citologinio tepinėlio paėmimo paslaugos įvykdymas. Tačiau gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinės programos vykdymas analizuojamu laikotarpiu nėra pakankamas, kadangi, remiantis kitų šalių patirtimi, kad programa būtų efektyvi, būtina informuoti ir paimti citologinį tepinėlį bent iš 30 proc. visų programoje galinčių dalyvauti moterų skaičiaus. Programos vykdymo nepakankamumą iliustruoja ir didėjantis mirusiųjų nuo piktybinių navikų skaičius Ukmergės rajono savivaldybėje.

3.1.2. Krūties vėžio prevencinė programa

Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio programa, pradėta įgyvendinti 2005 m., skirta moterų nuo 50 iki 69 metų amžiaus krūties piktybinių navikų prevencijai. Laiku diagnozavus ligą, kadangi daugiau kaip 95 proc. moterų, sergančių pirmos stadijos krūties vėžiu, vėžys visiškai išgydomas. Remiantis įvairių šalių duomenimis (Suomijoje, Švedijoje, Kanadoje, JAV ir kt.) įdiegus prevencinę programą mirtingumas nuo krūties vėžio per 5 m. sumažėjo apie 30 proc.

Informavimo dėl krūties piktybinių navikų profilaktikos ir nukreipimo atlikti mamografiją paslaugas teikia pirminės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros įstaigos, o mamogramų atlikimo ir įvertinimo paslaugas teikia įstaigos, turinčios mamografijos aparatus, į kurias siunčia šeimos gydytojas. Valstybės lėšomis, mamografijos tyrimai atliekami vieną kartą

kas dvejus metus. Mamografijos tyrimo paslaugas nuo 2009 metų teikia ir VšĮ Ukmergės ligoninė.

Lentelė Nr. 5. Atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio informavimo paslaugos vykdymas 2006-2013 m.

Rodiklis	Metai							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Programoje galinčių dalyvauti moterų skaičius	5948	5923	5884	5916	5887	5893	5671	5671
Informuotų moterų skaičius	177	250	190	491	583	613	1098	1078
Informuotų moterų proc.	3,0	4,2	3,2	8,3	9,9	10,4	19,4	19,0

Šaltinis: Vilniaus TLK, 2013 m. (2013 m. duomenys negalutiniai)

Krūties vėžio piktybinių navikų prevencinėje programoje dalyvavusių (informuotų) moterų skaičius kasmet sparčiai didėja (2006-2013 m. laikotarpiu išaugo 6 kartus), tačiau krūties vėžio piktybinių navikų prevencinės programos vykdymas analizuojamu laikotarpiu nėra pakankamas, kadangi, remiantis kitų šalių patirtimi, kad programa būtų efektyvi, būtina informuoti ir atlikti atrankinę mamografinę patikrą dėl krūties vėžio bent iš 30 proc. visų programoje galinčių dalyvauti moterų skaičiaus. Programos vykdymo nepakankamumą iliustruoja ir didėjantis mirusiųjų nuo piktybinių navikų skaičius Ukmergės rajono savivaldybėje.

3.1.3. Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programa

Valstybinė priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programa, pradėta įgyvendinti 2006 m., skirta vyrų nuo 50 iki 75 metų amžiaus ir vyrų nuo 45 metų, kurių tėvai ar broliai yra sirgę prostatos vėžiu, susirgimų prevencijai. Valstybės lėšomis priešinės liaukos tyrimai atliekami ne dažniau kaip kartą per dvejus metus.

Informavimo apie priešinės liaukos vėžio ankstyvąją diagnostiką ir PSA nustatymo paslaugas teikia PASPI dirbantys šeimos gydytojai. Urologo konsultacijos ir priešinės liaukos biopsijos paslaugą teikia PASPI, teikiančios ambulatorines urologijos paslaugas. Pastarosios paslaugos teikiamos ir VšĮ Ukmergės ligoninė.

Lentelė Nr. 6. Priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos informavimo paslaugos įvykdymas 2006-2013 m.

Rodiklis	Metai							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Programoje galinčių dalyvauti 50-75m. vyrų skaičius	5581	5550	5542	5605	5544	5763	5309	5309
Informuotų vyrų skaičius	1000	1217	1368	1176	708	957	1193	1323
Informuotų vyrų proc.	17,9	21,9	24,7	21,0	12,8	16,6	22,5	24,9

Šaltinis: Vilniaus TLK, 2013 m. (2013 m. duomenys negalutiniai)

Ukmergės rajono savivaldybės PASPI valstybinę priešinės liaukos vėžio ankstyvosios diagnostikos programą įgyvendina ženkliai geriau nei kitas valstybines vėžio prevencines programas. Kasmet joje dalyvauja ne mažiau kaip penktadalis tikslinės grupės vyrų (išskyrus 2010-2011 m.), tačiau šios prevencinės programos vykdymas analizuojamu laikotarpiu taip pat nėra pakankamas, kadangi, remiantis kitų šalių patirtimi, kad programa būtų efektyvi, būtina informuoti bent iš 30 proc. visų programoje galinčių dalyvauti vyrų skaičiaus. Programos vykdymo nepakankamumą iliustruoja ir didėjantis mirusiųjų nuo piktybinių navikų skaičius Ukmergės rajono savivaldybėje.

3.1.4. Širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos programa

Valstybinė asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių programa pradėta įgyvendinti 2006 m., skirta vyrų nuo 40 iki 55 metų ir moterų nuo 50 iki 65 metų širdies ir kraujagyslių ligų prevencijai.

Programos metu įgyvendinamos dvi priemonės. Informavimo apie didelę širdies ir kraujagyslių ligų tikimybę, šios tikimybės įvertinimo, pirminės prevencijos priemonių plano sudarymo ar siuntimo išsamiai įvertinti širdies ir kraujagyslių ligų tikimybę paslauga bei išsamaus širdies ir kraujagyslių ligų tikimybės įvertinimo paslauga; sergančiųjų cukriniu diabetu ar metaboliniu sindromu širdies ir kraujagyslių ligų tikimybės išsamaus įvertinimo paslauga. Pirmoji paslauga teikiama PASPI, o antroji – specializuotose širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos padaliniuose (Vilniaus universiteto ligoninėje „Santariškių klinikos“; Kauno medicinos universiteto klinikose ir kt.). Pastarųjų paslaugų VŠĮ Ukmergės ligoninė neteikia.

Ukmergės rajono savivaldybės PASPI valstybinės širdies ir kraujagyslių ligų apimtis nėra didelės. Kasmet joje dalyvauja mažiau nei dešimtadalis Programos tikslinės grupės pacientų. Minėtoje programoje dalyvauja trys savivaldybės PASPI, iš jų aktyviausiai – VŠĮ Ukmergės PSC.

Lentelė Nr. 7. Širdies ir kraujagyslių ligų prevencinės programos informavimo paslaugos įvykdymas 2006-2013 m.

Rodiklis	Metai							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Programoje galinčių dalyvauti skaičius	8875	8587	8902	9005	9005	9567	8322	8322
Informuotų žmonių skaičius	4	372	671	556	588	579	1534	1431
Informuotų žmonių proc.	0,05	4,3	7,5	6,2	6,5	6,1	18,4	17,2

Šaltinis: Vilniaus TLK, 2013 m. (2013 m. duomenys negalutiniai)

Kraujotakos sistemos ligos yra viena svarbiausių gyventojų mirtingumo priežasčių. Širdies ir kraujagyslių ligų prevencinės programos vykdymas 2006-2011 m. buvo ypatingai

mažų apimčių, buvo informuojama iki 6,5 proc. programoje galinčių dalyvauti asmenų skaičiaus. Nuo 2012 m. situacija reikšmingai pagerėjo – 2012-2013 m. informuota 17-18 proc. visų programoje galinčių dalyvauti asmenų skaičiaus. Tačiau šios prevencinės programos vykdymas analizuojamu laikotarpiu taip pat nėra pakankamas, kadangi, remiantis kitų šalių patirtimi, kad programa būtų efektyvi, būtina informuoti bent iš 30 proc. visų programoje galinčių dalyvauti asmenų skaičiaus. Programos vykdymo nepakankamumą iliustruoja ir reikšmingai didesnis nei šalyje ir Vilniaus apskrityje, bei didėjantis mirusiųjų nuo kraujotakos sistemos ligų skaičius Ukmergės rajono savivaldybėje.

3.1.5. Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programa

Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programa pradėta įgyvendinti 2009 m., skirta asmenims nuo 50 iki 74 metų amžiaus storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos prevencijai.

Programos metu kas du metus reguliariai tikrinami nuo 50 iki 74 metų amžiaus sulaukę asmenys, atliekant slapto kraujavimo testą, pagal kurį galima numatyti ankstyvosios stadijos storosios žarnos vėžį. Ankstyvas diagnozavimas leidžia efektyviai gydyti šią ligą ir pasiekti, kad pacientas visiškai pasveiktų.

Gydytojo specialisto konsultacijas su kolonoskopija ir esant reikalui, biopsijos paėmimo paslaugas teikia ir VŠĮ Ukmergės ligoninė.

Lentelė Nr. 8. Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos informavimo paslaugos įvykdymas 2009-2013 m.

Rodiklis	Metai				
	2009	2010	2011	2012	2013
Programoje galinčių dalyvauti asmenų (50-74 metų) skaičius	13016	13016	12936	12466	13118
Informuotų žmonių skaičius	363	1206	774	1490	1522
Informuotų žmonių proc.	2,8	9,3	6,0	12,0	12,2
Pacientų skaičius, kuriems atlikta kolonoskopija	8	70	57	67	69
Pacientų dalis, kuriems atlikta kolonoskopija, proc.	0,1	0,5	0,4	0,5	5,2

Šaltinis: Vilniaus TLK, 2013 m. (2013 m. duomenys negalutiniai)

Virškinimo sistemos ligos yra viena svarbiausių gyventojų mirtingumo priežasčių. Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programos vykdymo apimtys analizuojamu laikotarpiu augo pakankamai reikšmingai – informuotų žmonių skaičius išaugo beveik 4,2 karto, pacientų, kuriems atlikti tyrimai dalis išaugo daugiau – 8,6 karto. Tačiau programos vykdymas taip pat buvo nepakankamas, kadangi, remiantis kitų šalių patirtimi, kad programa būtų efektyvi, būtina informuoti bent iš 30 proc. visų programoje galinčių dalyvauti asmenų skaičiaus.

Programos vykdymo nepakankamumą iliustruoja ir didėjantis mirusiųjų nuo virškinimo sistemos ligų skaičius Ukmergės rajono savivaldybėje.

3.1.6. Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa

Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programa, pradėta įgyvendinti 2005 m., skirta vaikų nuo 6 iki 14 metų nuolatinių krūminių dantų kramtomųjų paviršių ėduonies prevencijai.

Programos tikslas – užtikrinti, kad auganti vaikų karta turėtų kuo sveikesnius dantis. Švedijos mokslininkai nustatė, kad vaikams laiku padengus dantis silantais, net praėjus 8 metams, dantų ėduonies atsiradimo galimybė sumažėja 80–90 proc.

Nuolatinių krūminių dantų dengimą silantais teikia PASPI, sudariusios sutartis su teritorinėmis ligonių kasomis dėl odontologijos pagalbos paslaugų teikimo arba dėl vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis paslaugų teikimo ir apmokėjimo. Dantų dengimą silantais atlieka gydytojai odontologai su padėjėjais arba burnos higienos specialistai. Jei silantas iškrinta, krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis procedūra kartojama.

Lentelė Nr. 9. Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programos įvykdymas 2009-2013 m.

Rodiklis	Metai				
	2009	2010	2011	2012	2013
Programoje galinčių dalyvauti asmenų (6-14 metų) skaičius	4016	4165	3562	2909	2909
Vaikai, kuriems suteiktos paslaugos	331	275	507	182	227
Vaikai, kuriems suteiktos paslaugos, proc.	8,2	6,6	14,2	6,3	7,8

Šaltinis: Vilniaus TLK, 2013 m. (2013 m. duomenys negalutiniai)

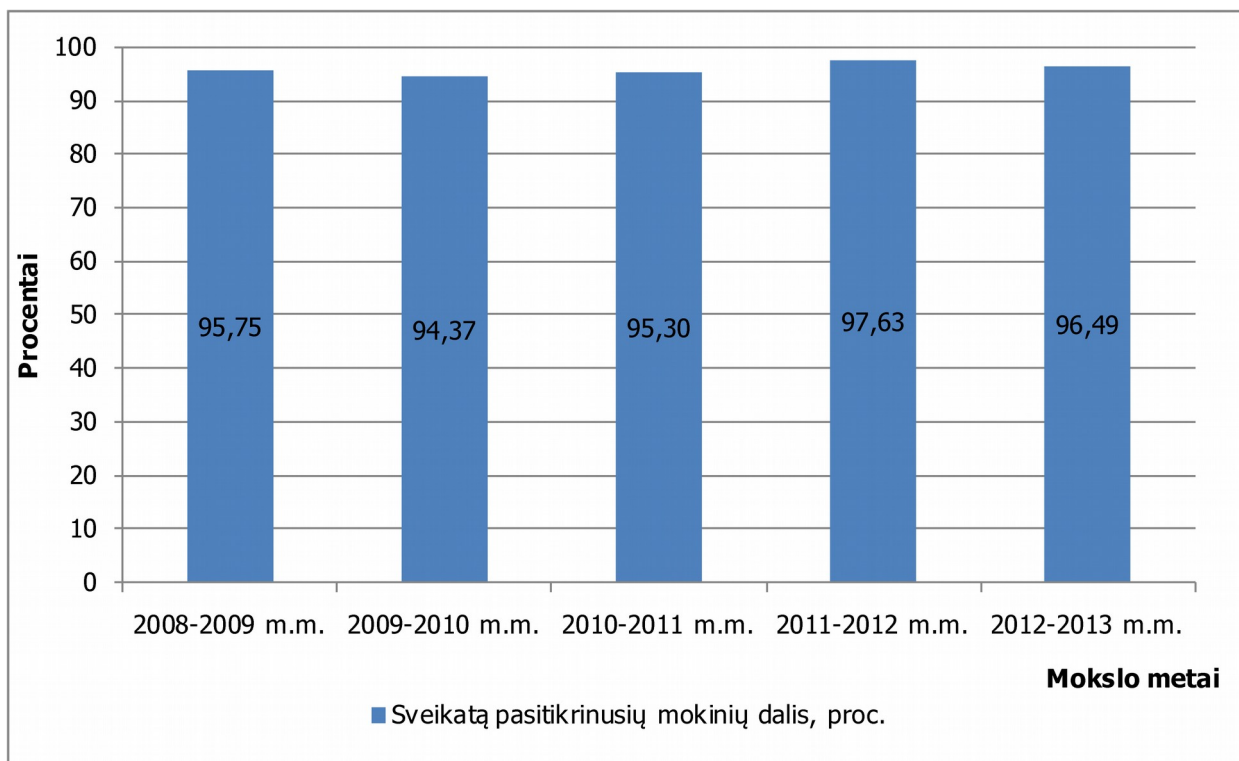
Vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programos vykdymas yra reikšmingai nepakankamas – daugiausia paslaugų buvo suteikta 2011 m., kai paslauga buvo suteikta 14,2 proc. programoje galinčių dalyvauti vaikų, tačiau vėlesniais metais programos paslaugų teikimo apimtys reikšmingai sumažėjo. Šia programa gali naudotis visi galintys dalyvauti asmenys, tačiau vaikų tėvai, turėdami galimybę, nesinaudoja programos teikiama nauda dėl nepakankamo informuotumo bei dėl to kylančių problemų – abejingumo, nepakankamo paslaugų prieinamumo.

3.2. Mokinių sveikatos patikros programos

Gyventojų sveikos gyvensenos įpročiai formuojasi jaunystėje. Efektyviausia jaunų gyventojų sveikatos būklę kontroliuoti ir formuoti, kai pastarieji lanko bendrojo lavinimo

mokymo įstaigas. Profilaktiniai sveikatos patikrinimai leidžia laiku nustatyti jaunų gyventojų sveikatos būklę bei teikti rekomendacijas sveikatos būklės gerinimui.

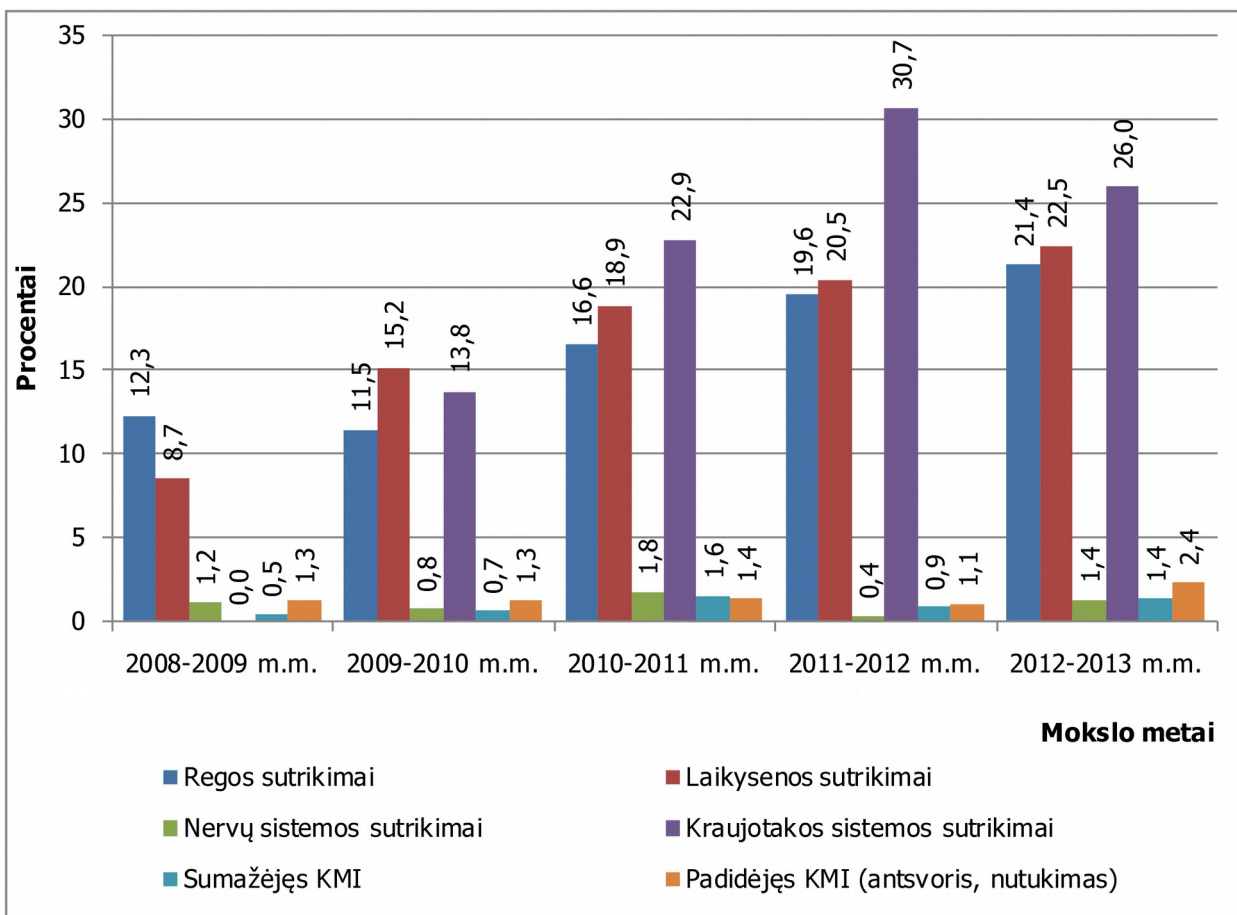
Ukmergės rajono savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklose besimokantys mokiniai privalo tikrintis sveikatą kasmet, tačiau sveikatą pasitikrina ne visi bendrojo lavinimo mokyklas lankantys mokiniai.

Paveikslas Nr. 38. Sveikatą pasitikrinusių mokinių dalis Ukmergės rajono savivaldybėje, 2008-2013 m.

Šaltinis: Ukmergės rajono visuomenės sveikatos stebėsenos 2013 m. ataskaita

Sveikatą pasitikrinančių mokinių dalis Ukmergės rajono savivaldybėje svyruoja tarp 94 ir 97,6 proc. t.y. sveikatą pasitikrina reikšminga mokinių dalis, tačiau nemaža dalis lieka nepasitikrinę sveikatos. Taip pat aktuali ir sveikatos patikrinimų efektyvumo rizika – nėra vertinama sveikatos patikrinimų kokybė – ar teisingai diagnozuojami sveikatos sutrikimai. Pagal esamus sveikatos patikrinimų rezultatus, dažniausiai mokiniams nustatytų sveikatos sutrikimų (regos sutrikimai, laikysenos sutrikimai, nervų sistemos sutrikimai, kraujotakos sistemos sutrikimai, sumažėjęs KMI, padidėjęs KMI) suvestinė Ukmergės rajono savivaldybėje pateikiama paveiksle.

Paveikslas Nr. 39. Dažniausiai pasitaikantys mokinių sveikatos sutrikimai Ukmergės rajone, 2008-2013 m.

Šaltinis: Ukmergės rajono visuomenės sveikatos stebėsenos 2013 m. ataskaita (kraujotakos sistemos sutrikimų 2008-2009 m. nėra duomenų)

Ukmergės rajono savivaldybėje bendrojo labinimo mokinių sveikata pastaraisiais metais (2010-2012 m.) sparčiai prastėja – kasmet užregistruojama didesnė dalis sergančiųjų regos sutrikimais, laikysenos sutrikimais, turinčių padidėjusį KMI, tačiau didžiausia dalis mokinių turi kraujotakos sistemos sutrikimų, o 2011-2012 m. m. jų buvo net 30 proc. Nervų sistemos sutrikimų dalis svyruojanti, tačiau reikšmingai nekinta. Paskutiniaisiais 2010-2013 m. padidėjo mokinių, turinčių sumažėjusio KMI sutrikimų, dalis.

Siekiant gerinti mokinių sveikatos būklę, svarbiausia vykdyti regos sutrikimų, laikysenos sutrikimų ir kraujotakos sistemos sutrikimų ir nutukimų prevencijos programas. Taip pat svarbu suteikti pagalbą vaikams, turintiems sumažėjusio KMI ir padidėjusio KMI problemų.

4. Rekomenduojamos priemonės visuomenės sveikatai stiprinti

Šiame galimybių studijos „Sveikatos stiprinimo plėtros galimybių studija“ skyriuje, atsižvelgiant į atliktos analizės rezultatus, siūlomos priemonės Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatai stiprinti.

Lentelė Nr. 10. Rekomenduojamos Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros priemonės 2015-2020 m.

Uždavinys	Priemonė	Priemonės vykdymo terminas	Už priemonės vykdymą atsakinga institucija
1. Įtraukti visuomenės sveikatos stiprinimo prioritetus savivaldos politikos kryptių formavimo procese	1.1. Didinti LR visuomenės sveikatos priežiūros įstatyme ir kituose teisės aktuose reglamentuotos visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų efektyvumą	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija
	1.2. Skatinti institucijų, atsakingų už visuomenės sveikatos priežiūrą bendradarbiavimą ir veiklos efektyvinimą, siekiant išvengti besidubliuojančių veiksmų	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI
	1.3. Įtvirtinti draudimą rajono viešosiose erdvėse organizuojamų viešųjų renginių ir švenčių metu prekiauti alkoholiniais gėrimais, užtikrinti alkoholinių gėrimo įsinešimo į renginius kontrolę bei užtikrinti efektyvų draudimo laikymąsi.	2015-2016 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija
	1.4. Plėsti nerūkymo zonas, užtikrinti, kad būtų laikomasi nerūkymo zonos režimo ir užtikrinti, kad būtų apsaugomi nerūkančiųjų gyventojų interesai.	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija
2. Numatyti skatinimo priemonės gyventojų skaičiaus mažėjimo tempams sumažinti	2.1. Kurti papildomo jaunų šeimų skatinimo ir atsakingo šeimos planavimo programas, siekiant padidinti gimstamumo rodiklius iki Vilniaus apskrities lygio	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija
3. Mažinti rajono gyventojų sergamumą ir mirtingumą	3.1. Efektyviau informuoti rajono gyventojus apie pavojingiausių sveikatai ligų profilaktikos programas, pasitelkiant žiniasklaidos priemones, socialinius tinklus, gerinti šių programų vykdymo efektyvumą, pritaikant programas vykdančių PASPI ir kitų sveikatos priežiūros įstaigų darbo laiką, patogų tikslinių grupių pacientams	2015-2016 m.	Ukmergės rajono VSB, PASPI, kitos sveikatos priežiūros įstaigos
	3.2. Efektyviau informuoti rajono gyventojus apie sveiką gyvenseną (mitybą, gyvenimo įpročius, fizinę veiklą ir kt.), jos privalumus, pasitelkiant socialinius tinklus bei Ukmergės rajono VSB interneto svetainę, gerinti Ukmergės rajono VSB žinomumą tarp rajono gyventojų	2015-2016 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI

Uždavinys	Priemonė	Priemonės vykdymo terminas	Už priemonės vykdymą atsakinga institucija
	3.3. Skatinti ir motyvuoti rajono gyventojų fizinį aktyvumą, sudaryti sąlygas gyventojams sportuoti laisvalaikiu (įrengiant patrauklias lauko sporto aikšteles)	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB
	3.4. Formuoti ir įgyvendinti kraujotakos sistemos ligų profilaktikos priemonės ir užtikrinti ankstyvą susirgimų diagnostavimą bei gydymo efektyvumą visose gyventojų amžiaus grupėse	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI
	3.5. Formuoti ir įgyvendinti piktybinių navikų profilaktikos priemonės ir užtikrinti ankstyvą susirgimų diagnostavimą bei gydymo efektyvumą	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI
	3.6. Formuoti ir įgyvendinti kvėpavimo sistemos ligų profilaktikos priemonės ir užtikrinti ankstyvą susirgimų diagnostavimą bei gydymo efektyvumą	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI
	3.7. Formuoti ir įgyvendinti virškinimo sistemos ligų profilaktikos priemonės ir užtikrinti ankstyvą susirgimų diagnostavimą bei gydymo efektyvumą	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI
	3.8. Formuoti ir įgyvendinti endokrininės sistemos ligų profilaktikos priemonės ir užtikrinti ankstyvą susirgimų diagnostavimą bei gydymo efektyvumą	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI
	3.9. Formuoti ir įgyvendinti infekcinių ligų profilaktikos priemonės ir užtikrinti ankstyvą susirgimų diagnostavimą bei gydymo efektyvumą visose gyventojų amžiaus grupėse	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI
	3.10. Formuoti ir įgyvendinti nervų ir psichikos ligų profilaktikos priemonės ir užtikrinti ankstyvą susirgimų diagnostavimą bei gydymo efektyvumą	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI
	3.11. Formuoti ir įgyvendinti akių ligų profilaktikos priemonės ir užtikrinti ankstyvą susirgimų diagnostavimą bei gydymo efektyvumą visose gyventojų amžiaus grupėse	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI
	3.12. Formuoti ir įgyvendinti ausų ligų profilaktikos priemonės ir užtikrinti ankstyvą susirgimų diagnostavimą bei gydymo efektyvumą visose gyventojų amžiaus grupėse	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI
	3.13. Gerinti simptomų ir ligų diagnostavimo tikslumą	2015-2020 m.	PASPI
	3.14. Formuoti ir vykdyti savižudybių prevencijos programas	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB
	3.15. Formuoti ir įgyvendinti saugaus ir atidaus elgesio skatinimo programas, ypač atkreipiant dėmesį į nelaimingų	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija,

Uždavinys	Priemonė	Priemonės vykdymo terminas	Už priemonės vykdymą atsakinga institucija
	atsitikimų transporto eismo įvykiuose prevenciją		Ukmergės rajono VSB
	3.16. Informuoti rajono gyventojus apie vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis privalumus, galimybes ir prieinamumą.	2015-2017 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB, PASPI
	3.17. Didinti mokinių sveikatos patikrinimų skaičių, ir pasiekti 100 proc. mokinių sveikatos patikrinimą	2015-2017 m.	PASPI, Ukmergės rajono bendrojo lavinimo įstaigos
	3.18. Didinti mokinių sveikatos patikrinimų kokybę ir efektyvumą	2015-2016 m.	Ukmergės rajono VSB, PASPI
	3.19. Formuoti ir įgyvendinti laikysenos sutrikimų ir padidėjusio KMI prevencijos programas, skirtas rajono bendrojo lavinimo įstaigų mokiniams	2015-2017 m.	Ukmergės rajono VSB, PASPI
4. Vykdyti visuomenės sveikatos būklės ir aplinkos būklės stebėseną	4.1. Rengti rajono visuomenės sveikatos stebėsenos metines ataskaitas bei teikti pasiūlymus probleminių visuomenės sveikatos sričių sprendimui	2015-2020 m.	Ukmergės rajono VSB
	4.2. Organizuoti oro, vandens ir triukšmo taršos stebėseną ir visuomenės informavimą	2015-2020 m.	Ukmergės rajono VSB
5. Įtraukti nevyriausybinės organizacijas visuomenės sveikatos problemų sprendimui	5.1. Formuoti miesto ir kaimo bendruomenių ir kitų nevyriausybinių organizacijų narių sveikos gyvensenos įpročius – motyvuoti aktyvius bendruomenių narius perduoti gerą patirtį kitiems bendruomenės nariams.	2015-2020 m.	Ukmergės rajono VSB
	5.2. Formuoti tinkamą miesto ir kaimo bendruomenių narių požiūrį į atsakingą alkoholio vartojimą bei tabako ir narkotinių medžiagų vartojimo žalą.	2015-2020 m.	Ukmergės rajono VSB
	5.3. Skatinti ir remti kaimo bendruomenių narių iniciatyvas, nukreiptas į alkoholio ir tabako gaminių prieinamumo mažinimą kaimo vietovėse.	2015-2020 m.	Ukmergės rajono savivaldybės administracija, Ukmergės rajono VSB